

| COMMISSION ON REGIONS

Rer: 1/11/ %0 7 Oy

'\STERN TRANSVAAL DELEGATION TO COMMISSION ON DEMARCATION/DELIMITATION OF
STATES/PROVINCES/REGIONS: 1993-10-01

REGIONAL SERVICES COUNCILS (RCSâ\200\231s):

Gert Gouws -
Paul Broodryk -
Schalk van Schalkwyk -

Oosvaal Regional Services Council
Highveld Regional Services Council
Lowveld Escarpment Regional Services Council

REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT FORUM (REDF) /
REGIONAL DEVELOPMENT ADVISORY COMMITTEE (RDAC):

Bertie Brink
William Lubisi
Gravett Herbst

Jacques Modipane

Bert Bakker
Pieter Rootman

SENSITIVE AREAS:

Gert Voss

Pieter Rorich
Louis Koster
Willie FouchÃ©
Derek Sutherland
Piet de Clercq
AndrÃ© Scholtz
Gideon de Beer
Willie de Beer
Thinus Greyling
Jenny van Zyl
Petrus Schoeman
Petrus Motha

Co-chairman, REDF

Chairman, Cosatu E-Tvl

Kangwane Economic Development Corporation
Deputy Secretary-General, ANC E-Tvl
Chairman, RDAC Region F

Executive Director, RDAC Region F

Councillor, Witbank
Town Secretary, Witbank
Councillor, Middelburg
Town Clerk, Middelburg
Mayor, Pongola

Councillor, Devon

Town Clerk, Devon

Town Clerk, Sabie

Town Clerk, Groblersdal

Councillor, Groblersdal

Councillor, Volksrust

itor, Charlestown

Mayor, Impumelelo (Devon)

Chairwan o?/ MMW7 Couns

ADVISOR:

Dr Bertus de Villiers - HSRC

OBSERVER:

Mrs Liz Louw - TPA

MOTIVATION FOR THE INCORPORATION OF THE MAGISTERIAL DISTRICT OF
GROBLERSDAL WITH THE EASTERN TRANSVAAL (REGION F)

The nutritive source of Groblersdal namely the catchment area
of the Olifants River is situated in the Eastern Transvaal and
also the Loskop Dam which is situated in the magisterial district
of Middelburg.

The irrigation scheme of Groblersdal and Marble Hall is totally
dependant on the Loskop Dam and forms a natural cohesion with
this area.

With the original demarcation which was done in 1975, Groblersdal
was already part of the Eastern Transvaal and this demarcation
was ratified in 1982.

With regard to schools in Groblersdal, all sports competition takes
place in the Eastern and South Eastern Transvaal.

The following state departments fall under the regional offices
in the Eastern Transvaal:-

S.A. Police - Middelburg

Receiver of Revenue - Witbank

S.A. Defence Force - Middelburg

Department of Manpower - Witbank

National Health and Population Development - Nelspruit
Department of Justice - Middelburg

National Education - Middelburg

Transvaal Provincial Administration

Community Development - Witbank

Roads - Lydenburg

Works - Middelburg

Health Services - Nelspruit

Nature Conservation - Nelspruit

Hospital Services - Nelspruit

Ambulance Services - RSC Highveld - which is situated
in Middelburg

Groblersdal and Marble Hall are also under the jurisdiction of the Highveld Regional Services Council, which Council is also situated in the Eastern Transvaal.

With regard to organised local authorities, Groblersdal and Marble Hall are also under the jurisdiction of the Association of Eastern and South Eastern Local Authorities.

The Highveld Regional Services Council has also recently embarked on a campaign to promote tourism. In this promotion Groblersdal and Marble Hall are being marketed as a entity with all the other towns in the Eastern Transvaal.

. = = = â\200\234Degmocracy means jreeqont wr L ueE

D INKATH

Inkatha Freedom Party JFFP Regional Office
Â¥ P.Q. Bux 10476

IQembu leNkatha Yenkululeko BETHAI
2310

2] September 1993

Pongola / Simdlangentsha area :

How does the IFP see the dermacation of regions in the
future South Africa 7

[was present al the Durban City Hall on the 14th June
19932, when His Iixcellency the President of the lFP,
Dr M.(;. Buthelezr, responded (o this question.
He said the lIP has lo problem with the present ning regions
as dermacated by the Development Bank of South Africa.

Personallv | support the idea of Pongolaâ\200\231
Simdlangentsha area remaining das part of the Eastern
Transvaal as it presently is.

This idea has been canvassed with some branches of the
[FP in this region and they accepred as such. We would
welcome a situation where people of that area both black and
white reach a point where they all agree on this issue.

v

1" MKHONZA
JFP REGIONAL ORGANISER
(EASTERN TRANSVAAL)

Presidant: The Hon, prince Mangesuthu G. Buthelezi
rationai Chairman: Dr. ET. Mdisiose

0135AÂ¥Ai¬\201
STADSRAAD VAN WITBANK

TOWN COUNCIL OF WITBANK T gos B
FAKSIBA, 90760}

Tel : 906 911/
ev, M, Kasselmann 906 216

VERWYS ASSEBLIEF NA / PLEASE REFERTO

ALLE BRIEFWISSELING GERIG TE WORD AAN

U VERW./YOUR REF.

DIE STADSKLERK
ALL CORRESPONDENCE TO BE ADDRESSED TO 12/1/AD6
ONS VERW./OUR REF.

THE TOWN CLERK

UITTREKSEL UIT DIE NOTULE VAN DIE 929ste GEWONE VERGADERING VAN DIE
STADSRAAD VAN WITBANK GEHOU OP 28 SEPTEMBER 1993

OOS-TRANSVAALSE GESAMENTLIKE KOSRDINERENDE SENTRUM

BESLUIT

15 Dat die optrede van die Bestuurskomitee gekondoneer word
waarvolgens die Kommissie vir Streeksafbakening meegedeel is
dat Witbank Stadsraad die aanbeveling van die Kommissie vir
Streeksafbakening ondersteun en gekant is teen die inlywing
van Pretoria by Oos-Transvaal en die inlywing van Witbank en
Middelburg by Pretoria in 'n afsonderlike streek, en

dat prominente politieke leiers na Witbank genooi word en
tydens 'n gepaste geleentheid deur die Stadsraad onthaal
word.

GESERTIFISEER 'N WARE EN GETROUE AFSKRIF VAN DIE OORSPRONKLIKE TE
WEES.

! KILIAN
ASSISTENTSTADSEKRETARIS

â\200\234Die geadresseerde kan binne sewe dae vanaf
die datum van hierdie brief 'n dergelike brief
in die ander offisiële taal eis.â\200\235

â\200\234The addressee may within seven days from
the date hereof demand a similar letter in the
other official languageâ\200\235

KOMMISSIE VIR
, STREKE/STATE/PROVINSIES !â\200\230|
)} =

Huidige opdrag: Die maak van voorstelle oor die
afbakening van streke/state/provinsies

Oorwegings wat in ag geneem moet word:

Historiese grense (insluitende provinsiale,
landdros- en distriksgrense en infrastrukture)
Administratiewe oorwegings (insluitende die
beskikbaarheid of afwesigheid van
infrastrukture en nodale dienstepunte)

Die rasionalisasie van bestaande strukture
(insluitende die TBVC-state, die selfregerende
gebiede en streekregerings)

Die redelike beperking van finansiële en ander
koste

Die beperking van menslike ongerief
Die beperking van die verbrokkeling van
dienste

Demografiese oorwegings
Ekonomiese lewensvatbaarheid
Ontwikkelpotensiaal
Kultuur- en taalrealiteite

Telw 906 917
nEw BadiG. ROrich 906 220

2/14/AD6

23 September 1993

Die Voorsitter Faks 011 397 2211
Kommissie vir Streeksafbakening â\200\230

Posbus 307

ISANDO

1600

Geagte Meneer
STREEK F : STREEKSAFBAKENING

In opdrag van die Stadsraad van Witbank wens ek u ree te deel dat die Stadsraad van Witbank gekant is teen hetsy die inlywing van Pretoria by die Oos-Transvaalstreek of die inlywing van Witbank en fllddelburg by Pretoria in 'n afsonderlike streek.

Hierdie raad ondersteun die bestaande voorstelle ten opsigte van streeksafbakening soos reeds deur die Kommissie afgekondika.

U kennisname word waardeer.

Die uwe

P.J.G. RORICH
WAARNEMENDE STADSKLERK

colY el /1K

RAADSBESLUIT A.237 GEDATEER 20 SEPTEMBER 1993

5 Oktober 1990

Professor I J van der Merwe
Instituut van Kartografiese Analise
Universiteit van Stellenbosch
STELI.ENBOSCH

7600

Geagte Professor,

SERONDERE DORPE/STEDE

U.- brief van 18 September, asook u besoek aan Witbank. en
MiddeYburg op 26 September 1990 het betrekking.

Ing&slit is 'n gesamentlike memorandum van Witbank en

Middelburg, waarby ook aangeheg is 'n afskrif van 'n verslag
van die Streeksdiensteraad Ho&veld, soos onderneem.

- Aangesien die dokument met betrekking tot ontwikke-
lingsinligting soos opgestel deur die Ontwikkelingsbank van
S.A., ten opsigte van Streek F reeds in u besit is, moet die
memorandum beskou word as 'n opsammende antwoord op u vrae,
soos gestel in u voormelde skrywe.

Indien enige verdere inligting verlang word, word dit graag
op aanvraag verstrek.

Die uwe

v '29-â\200\230)9â\200\23019.â\200\2306 11349 FROM SORK | d 26733

UNIVERSITEIT VAN STELLENBOSCH] Institut vir Karografiese Anai
UNIVERSITY OF STELLENBOSCH Institute for Cartographic Anal

.o

TeL - 7732180772103 STRLLANBOSCN
160
UEC-AFmA / SCUTH aFmca

VEAW /REF.

18 September 1990

Direkteur : SOAK
NELSPRUIT

Geagre Mnr Rootman

Hiermee bevestig ek my afspraak met u op â\200\230ivensdag 26 Seprember (1200-18r00).
Met die 00g Op 'n agenda vir laasgenvemd. voorsien ek 'n iys van besprekingsvrae
Wadroom Âk graag die vergadering se menir ; wil hoor. Dit moet teen die agtergroad
van my opdrag deur die Departement va l Beplunning en Provinsiale Sake gesien
word, paamlik om die implikusics van 'n sekond@re stadbenadering vir â\200\230n
verstedelikingstrategie vir Suid-Alfrika te evalueer:

Sutd-Afrika ervaar tans 'n baie oneweredige patroon van
verstedeliking. Dit word veral gedemonstreer deur 'a relatiewe
oorkonsenurasie by enkele groot metropole, te wete die PWV, Kaapse
Skiereiland, Durban-PinÂtown ca Port Elizabeth-Uitenhage.
Daarteenoor, ervaar die meeste ander stedelike kerne en landelike
gebiede 'n relatiewe agterstand. Owerheidsbeleid wat probeer het om
hisrdia tandens aan te spresk, her ror hiertoe ap die konsep van
groeipuntontwikkeling en nywerheidsdesentralisasie berus. Dit het
egter nie die gewenste vitwerking gebad uic eu alternatiewe strategieÂ
word nou ondersoek. Die rol wat sekondÂre dorpe/stede kan speel om
enersyds mewgopolitaanse groei te herkanaliscer en andersyds
ontwikkeling riimrtelik meer eweredig te stimuleer, word
internasionaal toenemend erken en verdien dus Ook oorweging in
Suid-Afrika. SekondÂre stede/dorpe beskik ocor 'n inheremte
groeikrag, in teenstelling met groeipunte sÂ kunsmatige stimulerings
van buite. By wyse van detinisie bekleer hierdie sckondÂre stedelike

N

L 29-39-1282 11:39

FROM SCRK "F= 24733

kerne 'n intermedidre posisie russen die groot mewopole en ander dorpe in terme van beide bevolkingsgetalle, skonomjese akuwiteite, ruimtelike ligging, ens. Daar bestaan uiteenlopende standpunte met beuwskking tot die grootte van sekondêre stede/dorpe, maar 'n ardegrootre tussen 50 000 en 500 000 mense is waarskynlik die mees algemene norm. Hiervolgens sou Middelburg/Witbank ook kon kwalifiseer. Juis om hierdie rede is u mening op die onderstaande

vrae baie belangrik vir dis ondersock:

Die meegaande dokument som die sewe basiese kriteria op wat 'n sekondêre stad kwalifiseer. In watler mate voldoen y dorp/stad aan hierdie vereistas? Wees spesifiek by elke item.

Bevoordeel of benadeel die huidige beleid van desentralisasie en grogipuntonmwickkeling in Suid-Afrika u corp/stad en sreei?

Het die dorp/stad die vermoë om bevolkingsgetalle en ekonomiese 7 aktiwiteite te trek wat mettertyd met die 8root metropole vergelykbaar sal wees?

Watter probleme/knelpunte ervaar u dorp/stad ten einde medediegend te kan groei as 'n sekondêre stad/dorp?

Watter rol voorsien u vir y stad/dorp binne 'n toekomstige /

verstedelilingstrategie van Suid Afrila?

Dit staan u vry om eaige relevante sake Oy te voeg vir bespreking, Voorsien asseblief geskrewe antwoorde op bogenoemde vrae, ten cinde my taak vorentoe te vergemaklik. EK siea daarna uit om u te ontmoet,

Die uwe

A

PRO

YAN DER MERWE

.
:9-03-\9' ?0 HERUR FROM SORK "F"

KRITERIA VIR SEKONDÊRE STEDE/DORPE

. GROEIPOTENSIAAL -
. interne/patuurlike grosikrag (sonder eksterne stimulerings)
bewese groeiprestasie (bevolking, werksgaleenthede, getal ondernemings,
ens. oor afgelope *10 jaar)

2. GROOTTE
- bevolkingsgetal
- beboude oppervlakte
- Jdigtheid van bewoning
- rangordê in nasionale stedelike hierargie

. LIGGING
- afstand vanaf metropole
- verkeersroegies
- skakelipg/interaksie met stieek (streeksentrum)
. skakeling met ander stedelike kerne
. bestequming vir migrante

. EKONOMIESE AKTIWITEITE
- werlagelecnthetlc
. diversiteit van ekonomiese sektore
- handel
klelner fabrieksnywerhede
informele sektor
landboukundige ondernemings
administratiewe funksie
- ander aktiwiteite

. HULPBRONBASIS
. delfstowwe, landbou, toerisme, ens.
. kwaliteit van arbeidsbroane
- beskikbare kapitaal
. plaaslike entrepreneurskap en kundigheid

_ INFRASTRUKTUUR EN DIENSTE
- water, elektrisitei en riolering
- interne vervoer
behuising
opvoeding, gesondheid, ontspanning, ens.
eliekilewe plaaslike bestuur

LEWENSKWALITEIT
. werkloosheid
. inkomstevlakke
. armoede
plakkery . .
voorsiening in basiese behoelless
mil

L] (] .

INLETDING

Prof I J van der Merwe van die Universiteit van Stellenbosch, is deur die Departement van Beplanning en Provinsiale Sake aangestel om die implikasies van 'n sekondêre stadsbenadering as 'n integrale deel van 'n verstedelingsstrategie vir Suid-Afrika te ondersoek en te evalueer.

Verskeie groot dorpe of dorpskomplekse is geleë aan die onderwerp van die ondersoek te wees. Die Witbank-Middelburgkompleks is een van hierdie gekose komplekse en die inligting aangevra in Prof. van der Merwe se skrywe van 18 September 1990, in hierdie memorandum verstrek.

Dit is egter nodig om ter aanvulling sekere kerninligting te verstrek ter bevestiging van aanvaardings wat deurgaans in die memorandum gemaak word.

3.1 WITBANK/MIDDELBURG AS SUBMETROPOOL

Dit is 'n algemeen aanvaarde feit dat die Witbank/Middelburgkompleks reeds tot so 'n mate as eenheid ontwikkel het dat dit as 'n submetropool in die Oos-Transvaal beskou word.

Die sub-metropool se distriksbevolking is reeds bykans 400 000.

Die munisipale grense van Witbank en Middelburg is slegs 14 kilometer van mekaar.

Daar is reeds 'n baie sterk en gevestigde wisselwerking tussen die twee dorpe. Inwoners van Middelburg pendel daagliks na Witbank en werk daar en omgekeerd. Sake- en nywerheidsondernemings in die twee dorpe word ook wedersyds ondersteun deur die gemeenskappe. Daar bestaan 'n baie nou en gesonde samewerking tussen die twee plaaslike owerhede en is daar gemeenskaplike belange in die Vereniging van Oos-Transvaalse Plaaslike Owerhede, die Streeksontwikkelingsvereniging van Suidoos-Transvaal (Streek 27) en op baie ander vlakke.

3.1.5

2.

Die satelietskampusse van die Universiteit van Pretoria en die Pretoriase Technikon, wat op Witbank gesetel is, dien as onder-

riginstellings vir beide dorpe. Verder

Streekteater wat ook beide dorpe sowel as die streek bedien.

ONDERSOEK NA SERONDSRE STEDE : STREEK F @ ELBURG\200\224

GEBTED

1. Kriteria vir sekondêre stede

1.1 Groeipotensiaal

d.d:1

2 5 b

1odied

Die groei van die Witbank/Middelburg gebied oor die afgelope dekade (1980-1990) bewys onteenseglik dat dit wel oor 'n interne of natuurlike groeikrag beskik. Hierdie groei word gereflekteer in die statistieke wat hierna gegee word.

Dit is egter ook net so waar dat hierdie natuurlike groei sedert 1983/84 baie ernstig aan bande gelê is deur die staat se nywerheidsdesentralisasieprogram wat awattende vestigingsvoordele aan verklaarde NOP's toegestaan het. Indien die natuurlike markkragte en ekonomiese vestigingsoorwegings toegelaat is am hulle gang te gaan, sou die groei van die Witbank/Middelburg gebied beslis baie meer skouspelagtig gewees het.

Die volgende statistieke dui die groei aan:

WITBANK 8 590 38 100
MIDDELBURG 4 910 7 356
TOTAAL 14 500 45 456

WITBANK 12 839 46 462
MIDDELEURG _9 977 16 062
22 816 62 524

32 000 55 847
14 080 21 400 120
46 080 77 247 128

45 982 116 000 7 350, 169
MIDDELBURG â\200\23028 500 68 000 4 300 100
TOTAAL 74 482 184 000 11 850 270

- 7 b
e n el i 01573 165999 7459 QZLJu32;32;Â\${Ã@mu
MNaie Ldaelide

5o d;?>Ã@iwâ\200\235ï¬\202
Tohuel 274864
(ii) Bevolking (nie-stedelik)
SWART ANDER TOTAAL

30 3 977 34 155
64 g 527 70 299
94 9 504 104 454

54 10 087 64 764
70 15 661 86 127
25 748 150 891

129 50 434
825 78 694
954 129 128

4.

(iii) Bevolking (totaal)

STEDELIK NIE-STEDELTK TOTAAL

1970 WITBANK 60 471 34 155 94 626
MIDDELBURG 26 942 70 299 97 241
TOTAAL 87 413 104 454 191 867

1980 WITBANK 90 447 64 764 155 211
MIDDELBURG 38 120 86 127 124 247
TOTAAL 128 567 150 891 279 458

1990 WITBANK 169 532 50 434 219 966
MIDDELBURG 100 800 78 694 179 494
TOTAAL 270.332. %129 128 399 460

1.1.3.2 WOONEENHEDE OPPERIG

WITBANK MIDDELBURG

1980 364 488
1981 522 493
1982 734 744
1983 664 323
1984 250 175
1985 215 242
1986 142 158
1987 171 146
1988 160 167
1989 108 169

oAl s o i aae . i 3 105

WITBANK

55

1.1.3.3 BOUPLANNE GOFDGEKEUR

MIDDELBURG

AANTAT, WAARDE

1980 1753 R17

1981 1177
1982 1143
1983 1166
1984 750
1985 744
1986 686
1987 884
1988 651
1989 601

TOTAAL 9555

38
47
61
42
36
47
34
32
42

159 833
201 325
765 399
178 855
476 550
382 .575
285 560
238 925
395 850

42 338 000

023 872

AANTAT,

921
918
1185
745
559
624
510
488
565
497

R29
37
52
27
24
32

22
15
28
35

WAARDE

7012 R307 22

1.1.3.4 BESIGHEDE:

WITBANK

1 700

MIDDELBURG

530
1260

WITBANK

29 457
72 400

1.1.3.6 INRCMSTE:

1979/80

WITBANK

1989/90

Totale inkamste R 12 081 377

Inkaomste uit
belasting R 4 563 113

Aantal Rwh
elektrisiteit 172 323 305
verkoop Kwh

Aantal kl

water verkoop 11 665 638 kl

R 74 917 974

R 21 476 352

321 544 696
Rwh .

15 801 500k1

MIDDELBURG

1979/80

1989/90

R 7 229 426

R: 1381430

71 363 070
KwH

41235778

R49 224 902

R5 584 189

197 238172
KwH

8 346 255k1

1.2 GROOTTE

1.2.1

1.2.2

Led.3

1.2.4

Die bevolkingsgetalle van die Witbank/Middelburggebied word in paragraaf

1.1.3.1 weergegee.

Raart 1 toon die bevolkingsdigtheid van die gebied aan.

Die bevolkingsgetalle van die landdros-distrikte van Middelburg en Witbank word ook in ag geneem amdat Witbank en Middelburg die hoofdorpe van die

Dit is daarby baie belangrik om daarop te let dat daar talle myn- en kragstasie-dorpe in die distrikte geleë is wat hoofsaaklik van Witbank en Middelburg afhanklik is vir dienslewering. (Sien ook kaart 5).

Beboude oppervlakte

Witbank: Die totale oppervlakte van die munisipale gebied van Witbank is 20 582 hektaar. Daarvan is ongeveer 9 040 hektaar reeds "bebou". Bebou word gedefinieer as erwe waarop daar reeds 'n gebou opgerig is of parke wat reeds ontwikkel is. Die munisipale gebied van KwaGuga is 3007 hektaar, waarvan 967 hektaar bebou is.

Midde - Die totale oppervlakte van die munisipale gebied van Middelburg insluitend Mhluzi is 13 365 hektaar en daarvan is 9 765 hektaar bebou.

Witbank het nog 8 058 wooneerwe in verskeie stadia van dorpsstigting beskikbaar wat ontwikkel kan word, terwyl die Stadsraad van Middelburg die enigste grondeienaar en dorpsontwikkelaar is en beskik nog oor 3 600 hektaar onbeboude grond wat vir ontwikkeling aangewend kan word. Beide die strukturplan vir Witbank en die konsepgridsplan van Middelburg dek omliggende gebiede wat in die toekoms vir stedelike ontwikkeling aangewend kan word.

1.2:5

1:2.6

1.2.7

1.3 LIGGING

s By & &

1.3.2

7.

Beide die struktuurplan vir Witbank (1989) en die ontwerpgridsplan vir Middelburg 1983) erken ook die praktiese moontlikheid dat Middelburg en Witbank na mekaar groei en ontwikkel en uiteindelik een metropolitaanse gebied sal word. Kaart 2 gee 'n skematiese beeld van die verwagte groei van Middelburg en Witbank. Volgens die NFO, 1975, is die gebied ook reeds as 'n groeipool geïdentifiseer.

Indien die totale beboude gebied deur die totale bevolking gedeel word gee dit 'n digtheid van bewoning van 15,45 persone per hektaar vir Witbank en 10,32 persone per hektaar vir Middelburg. Dit is egter 'n misleidende syfer weens die hoër digthede in die swartdorpe, terwyl enkele nywerhede tot 1 000 hektaar beslaan. Volgens die Ontwikkelingsbank van Suidelike Afrika is die digtheid van bewoning van die streek 26 persone per hektaar. Witbank is tans negende in die nasionale stedelike hiërargie en Middelburg is tans sewentiende.

Kaart 3 toon die ligging van die Witbank/Middelburg gebied aan.

Afstand van Metropole

Witbank - Johannesburg - 160km
Middelburg-Johannesburg - 187km
Witbank - Pretoria - 100km
Middelburg-Pretoria - 127km
Witbank - Durban - 600km
Middelburg-Durban - 600km

VERKEERSROETES

Die volgende verkeersroetes lei na

Witbank/Middelburg:

(a) die N4 snelweg vanaf Pretoria na Nelspruit;

(b) die N12 snelweg vanaf Johannesburg, wat verder met die N4 na Nelspruit

loop;

8.

' (c) die geëlektrifiseerde spoorlyn van die PWV na Maputo.

Middelburg is geleë:

1.3.3

1.3.4

103.5

(D) die pas-afgekoonde snelweg N11 vanaf Vryheid via Emmelo na Middelburg;

(e) die hoofroete van Beitbrug via

Middelburg, Pietersburg en Groblersdal na Durban;

(f) beide dorpe is ongeveer 30 kilometer noord van die Broodstnyersplaas/Richardsbaaispoorlyn se begin geleë.

Skakeling/Interaksie met Streek (Streeksentrum)

Witbank en Middelburg is in die 1975-N.F.O. erken as groeipole van Streek 27.

In die NFO wat tans hersien word, word ditweereens as die meipool van Streek F erken. Dit vervul 'n baie belangrike streekfunksie en bedien dorpe soos Marble Hall, Groblersdal, Dullstroom, Belfast, Machadodorp, Watervalboven, Hendrina en die talle myn- en kragstasiedorpieë in die Streek.

Skakeling met ander stedelike kerne

Witbank en Middelburg is op verskeie ontwikkelingsasse geleë wat 'n sterk aanduiding is van skakeling met ander stedelike kerne. Hierdie ontwikkelingsasse is:

(i) Johannesburg - Pretoria - Bronkhorstspuit - Witbank - Middelburg;

(ii) Witbank - Middelburg - Emmelo - Richardsbaai;

(iii) Witbank - Middelburg - Bethal - TEKS

gebied.

Bestemming van Migrante

Die Witbank/Middelburg gebied is die be-

9.

stemming van inwoners van twee nasionale state, naamlik KwaNdebele en ILebowa. Groot getalle van die inwoners van hierdie state werk in Witbank en Middelburg en doen ook hul in)copies hier. Die snelle ontwikkeling wat in die Steel-poortvallei plaasvind skep â\200\230n verdere verbindingsas met Middelburg.

1.4 EKONOMIESE AKTIWITEITE

Die ontwikkelingsinligting wat deur die Ontwikkelingsbank van Suidelike Afrika beskikbaar gestel is bevat amwattende inligting oor die ekonamiese aktiwiteite van Witbank en Middelburg en Streek F en dit word hierby aangeheg as inligtingsbron sonder am na die detail daarvan te verwys. Daar word volstaan met enkele bykamende opmerkings.

1.4.1

Werksgeleenthede

Daar is nie akkurate statieke ten opsigte van werksgeleenthede beskikbaar nie. Die Ontwikkelingsbank van Suidelike Afrika het amvattende statistieke ten opsigte van Streek 27 en die landdrosdistrikte van Middelburg en Witbank beskikbaar gestel. As die absolute daminansie van Middelburg en Witbank in Streek 27 in ag geneem word, moet besef word dat die statistieke ten opsigte wvan Streek 27 hoofsaaklik op die submetropool van toepassing is. Die BGP van Witbank en Middelburg verteermoordig 90% van die totaal van Streek 27.

Diversiteit van _ Ekonamiese Sektore

Daar sal gemerk word uit die statistieke dat die ekonomie van die Witbank/Middelburg gebied nie so gediversifiseer is as wat wenslik is nie. Dit rus baie swaar op vyf sektore, naamlik: landbou, mynbou, nywerheidswese, elektrisiteitsopwekking en administratiewe funksies. (Sien kaart 4). Die persentasie bydraes van die verskillende bedrywe in Witbank en Middelburg is soos volg:

*dkk

1.4.3

1.4.4

1.4.5

10.

i

g:

:

Bedrvf Geografiese Produk

WITBANK MIDDELBURG

Landbou 1%]

Mynwese 28,6 30,7

Fabriekswese 24,8 o

Elektrisiteit b2 L1 46,2

Konstruksie 23 241

Handel 6,5 4,6

Vervoer 4,3 155

Finansiegâ\202¬l 5:2 2:2

Gemeenskapsdienste 6,0 4,4

Die verspreiding van die kragstasies word op Kaart 5 aangetoon.

Beide dorpe is ideale vestigingsgebiede vir swaar staalnywerhede en wvoldoende nywerheidsgrond en alle ander produksiefaktore vir hierdie bedrywe is beskik-

Handel

Benewens die feit dat die Middelburg/Witbankgebied as handelsentrum vir die streek dien, word handel gedryf landswyd en op internasionale gebied.

â\200\230'n Diagram (no. 5.1) soos wvervat in â\200\230'n samevatting van die O.B.S.A-dokument is hierby aangeheg, waarin 'â\200\230n oorsigtelike beeld gegee word van die vloei

van produkte vanaf en na die streek.

Kleiner Fabrieksnywerhede

Kleiner fabrieksnywerhede is gevestig in 'n verskeidenheid ligte nywerheidsdorpe in Witbank en Middelburg en lewer 'n belangrike inset tot die totale ekonomiese aktiwiteite van die gebied.

Informele Sektor

Sekere van die werklose persone in die gebied is betrokke by die informele sektor. Die informele sektor verteenwoordig ongeveer 14% van die potensiaâ\202¬le werkersmag.

1.4.6

11.

Landboukundige Ondernemings

Die Oos-Transvaalse Kodperasie, een van die grootste landbou koSperasies in die land, (hoofkantoor in Bethal) het â\200\231â\200\230n baie groot tak op Middelburg en verskeie groot graansiloâ\200\231s in die dorp en distrik. Ock 'n kleiner takkantoor is in Witbank gevestig. Daarbenewens is een van die grootste voerkrale in die suidelike half-Middelburg geleâ\202¬ (Kanhym). Daar is ook talle maatskappye in Middelburg gevestig wat landbou- implimente, kunsmis, medisyne, brandstof, ens. aan die landbousektor voorsien.

Witbank en Middelburg beskik oor â\200\230n baie sterk administratiewe funksie. Daar is 15 staats- en provinsiale departemente in Witbank en 16 staats- en provinsiale departemente in Middelburg gevestig. Die volgende staats- en provinsiale departemente het ondermeer streekkantore in Witbank en Middelburg:

Departement van Mineraal- en Energiesake

Middelburg: Streek- en Distrikskommis-saris van Polisie

- Departement van Verdediging:

4 SAT

Bevelgroep 28

Regiment HoÃ&veld

Middelburg Kammando

- Landbank

- Departement van Pos- en Telekamunikasie

- Provinsiale Ouditeur

(Ouditeur-Generaal)

- Provinsiale Verkeersafdeling

12.

1.5 HULPERONBASIS

Die hulpbronbasis van Witbank/Middelburg en Streek 27 word volledig in die ontwikkelingsinligting van die O.B.S.A. vervat.

: 7.5 9 5

LT

1.5.1.3

Delfstowwe

Die gebied is geweldig ryk aan delfstowwe. Steenkool en ystererts is die belangrikste delfstowwe wat tans ontgin en verwerk word. Die streek produseer ongeveer 30miljoen ton steenkool per jaar. Verdere detail word in die O.B.S.A.-dokument, (bladsye 6-2-2 tot 6-2-24) verstrekk.

Landbou

Die Oos-Transvaalse Hoëveld beskik oor van die rykste landbougrond in die Republiek. Vyf en dertig persent van die grond in die landdrosdistrik van Witbank word as hoë potensiaal landbougrond geklassifiseer, terwyl 39% van die landbougrond in die Middelburg landdrosdistrik as sodanig geklassifiseer word. In die O.B.S.A. dokument (bladsye 6-1-2 tot 6-1-150) word amvattende inligting oor die gehalte van die grond, die beskikbaarheid van water, die produksie van die verskillende gewasse, ens. verstrekk.

Toerisme

Witbank en Middelburg is geleë op die hoof toerismoetes na die Laeveld.

Beide dorpe beskik oor munisipale damme waar moderne geriewe beskikbaar is vir oornagbesoekers, ontspanning, hengel, dagbesoekers en watersport en waarby ingesluit is karavaanparke met hoogstaande geriewe en natuurparke vir die stapper en natuurliefhebber.

Die vakansie-oorde is binne gerieflike afstand vanaf die Pwv-gebied vir daguitstappies.

i(wal_iteit van Arbeidsbronne

'n Volledige ontleding van die kwaliteit van die arbeidsbronne word gevind in hoofstuk 8 van die O.B.S.A.-dokument.

Beskikbare kapitaal

As gevolg van die baie groot potensiaal van beide die myn- en landbousektore in die streek, is kapitaal vir ontwikkeling geredelik beskikbaar. Die meeste van die minerale neerslae in die streek is reeds deur een of ander van die groot mynmaatskappye opgeneem en sal ontwikkel word wanneer die mark- en uitvoerleentheid daarvoor geskik is.

Plaaslike Entrepreneurskap en Kundigheid

As gevolg van die aantal staalnywerhede, myne, kragstasie- en landboukundige instellings in die gebied, is daar 'n groot poel van plaaslike entrepreneurskap en kundigheid beskikbaar. As voorbeeld hiervan kan gemeld word dat die wêreldbekende 3CR12-staal in Middelburg ontwikkel is deur Middelburg Steel and Alloys.

Oor die jare het 'n klemverskuiwing plaasgevind na die ontwikkeling van energie waar die opwekking van energie nou "staties" geword het, kan groei (kwaliteit en kwantiteit) verkry word deur op die volgende aspekte te konsentreer:

1. Opleiding in byvoorbeeld Energie-

tegnologie.

Diversifikasie - In energieverbruikers

- Deur beter diens-

lewering aan die totale bestaande gemeenskap.

Energienavorsing

Veredeling van metale

5. Dienslewering aan die Streek

6. Skaalvergroting van streekgeriewe.

Dit is belangrik om daarop te let dat 70% van al die elektriese ingenieurs in Suid-Afrika in die Streek saamgetrek is.

Hierdie komponent is by uitstek ingestel op die instandhouding van bestaande installasies. Die geleentheid bestaan dus aan van die dissipline gebruik te maak in die nastrewing van die missie van die streek.

1.6 Infrastruktuur en Dienste

Witbank en Middelburg beskik oor baie sterk infrastruktuur en alle dienste is beskikbaar om baie groot groei en ontwikkeling op kort kennisgewing te huisves.

1.6.1.1

Xib.1.2

2051.3

1.6.2

Water

Witbank beskik oor die grootste munisipale dam in die Suidelike-Afrika en water is aan Middelburg beskikbaar vanuit die Klein Olifantsrivier. Die Departement van Waterwese het reeds goedkeuring verleen dat toekomstige behoeftes aan water vanuit die Vaalrivier bevredig sal word.

Elektrisiteit

Elektrisiteit is in oormaat beskikbaar,

aangesien die streek elektrisiteit landswyd uitvoer.

Riool

Spoelrioolstelsels is geïnstalleer.

Interne Vervoer

'n Private busdiens voorsien vervoer aan swart pendelaars, terwyl meer as 600 kambi-taxi's bedrywig is in die gebied. Daar is tans geen behoefte aan 'n blanke openbare vervoerdiens nie.

Voldoende behuising is beskikbaar. 1In Witbank is nog ongeveer 8 058 erwe beskikbaar wat of medsged:ens is of nog gediens moet word vir ontwikkeling, asook 'n verdere ongeveer 6 500 hektaar. Die Stadsraad van Middelburg beskik oor 1 550 ten volle gedienste woonerwe wat teen baie billike pryse beskikbaar gestel kan word. (R12 000 vir 1 200m²).

Opvoeding

Witbank beskik oor 'n satellietkampus van beide die Universiteit van Pretoria en die Teknikon Pretoria. Witbank beskik verder oor 'n Tegniese Kollege, 'n Steenkoolmynopleidingskollege, agt hoërskole en tien laerskole vir blankes, 'n laerskool vir kleurlinge, 'n laerskool vir Indiërs en 'n moderne Tegniese Kollege, asook vier hoërskole en vyf laerskole vir swart leerlinge.

Middelburg beskik oor 'n Tegniese Kollege, vier hoërskole en ses laerskole vir blankes, 'n hoër- en laerskool vir Kleurling, 'n Hoër- en laerskool vir Indiërs en vier hoërskole en nege laerskole vir swart leerlinge.

Gesondheid

Beide Witbank en Middelburg beskik oor streekhospitale en bedien alle bevolkingsgroepe. Daar is munisipale klinieke vir blankes, kleurlinge, Indiërs en swartes. Die Departement van Gesondheid bedryf ook verskeie klinieke. Beide dorpe beskik ook oor privaat hospitale en 'n privaathospitaal met 70 beddens is so pas in Middelburg opgerig terwyl die privaathospitaal op Witbank oor 100 beddens beskik. 'n Gespesialiseerde mediese dienste is op beide dorpe beskikbaar.

Ontspanning

Witbank en Middelburg beskik oor uitstekende sport- en onspanningsgeriewe. Alle sportsoorte word bedien deur uitstekende fasiliteite met spreiligte. Die

Yod

16.

Johann van Riebeeckstation wat die hoofkwartier van die Suid-Oos Transvaalse Rugbyvereniging huisves is in Witbank

Daar is 'n dam-ontspanningsoord by Witbankdam, asook binne M:deelbuzg geleë waar karavaanparke, oornaggeriewe, 'n verskeidenheid ontspanningsfasiliteite, hengel- en bootgeriewe beskikbaar is. Die Kruger Wildtuin en verskeie wamwaterbronne en vakansie-oorde is binne maklike bereik.

Witbank beskik verder oor 'n uitstekende Kultuursentrum wat 'n Stadsteater insluit en 'n belangrike streeksfunksie vervul.

154565 Effektiewe Plaaslike Bestuur

Beide dorpe beskik oor effektiewe plaaslike besture en dit word alreëls aanvaar as van die mees effektiewe plaaslike besture in Transvaal. Die rade lewer dienste aan al vier die bevolkings-groepe en speel 'n leidende rol in plaaslike bestuurswese in Transvaal, en in Oos-Transvaal in besonder.

LEWENSKWALITEIT

In die O.B.S.A-dokument (bladsy 8-2-2 tot 8-2-51) word weer eens baie volledige detail verstrekkend oor die lewenskwaliteit in die substreek. Meer inligting as wat gevra word, word bespreek.

BENADELTING DEUR HUIDIGE BELEID VAN DESENTRALISASIE EN

GROETPUNTONTWIKKELING

2:1

2+2

Soos reeds aangedui is daar geen twyfel dat die huidige stelsel van desentralisasie en groeipuntontwikkeling die Middelburg/Witbank gebied sedert 1984 benadeel het nie. Dit word deur die groei-afname getoon.

Middelburg en Witbank was oorspronklik erken as N.P.O.'s ten opsigte van kleurlinglarbeid maar aangesien geen nywerhede hiervolgens gevestig is nie, is die voordele ingetrek. Dit is egter 'n feit dat die Kleurling nie 'n fabriekswerker is nie.

2.3 Die vestigingsvoordele wat in 1983 aan die N.O.P. toegeken is, was s6 aantreklik dat â\200\230n voornemende nyweraar beswaarlik elders as in â\200\231â\200\230n N.O.P. kon vestig. Dit het egter ook baie duidelik geblyk dat die kunsmatige vestigingspraktyk daartoe gelei het dat baie van hierdie nywerhede totaal afhanklik was van die vestigingsvoordele am enigsins lewensvatbaar te kon bly.

VERMOE (M BEVOLKTINGSGETAILE EN ERONOMIESE ARTIWITEITE TE TREK WAT MET GROOT METROPOLE VERGELYKBAAR IS

3.1 Die antwoord op hierdie vraag is â\200\231'n besliste ja. Indien Middelburg en Witbank as â\200\231â\200\230n submetropool beskou word beskik dit reeds oor â\200\230n bevolking van bykans 400 000 en het die vermoâ\202 am verder sterk te groei.

Die volgende eienskappe bevestig hierdie stelling:

3.2.1 Daar is voldoende grond en hinterland beskikbaar am groei te akkammodeer.

i o B4) Middelburg/Witbank-gebied is ge-ocormerk vir die vestiging van groot staalnywerhede en dit sal verdere vestiging van verwante nywerhede stimuleer.

Middelburg/Witbank-gebied beskik oor die potensiaal am duisende werksgeleenthede in die landbou-, mynbou-, nywrheids- en elektrisiteitsektore te skep. Dit sal daartoe lei dat die ekonamiese aktiwiteit diversifiseer en die ander sektore ook ontwikkel.

Die uitvoer van steenkool speel â\200\231â\200\230n baie belangrike rol in die streek se ekonamie.

Invoervervanging en die ver-edeling van die Republiek se grondstowwe behoort deur staatsondersteuning aangemoedig te word en hierdie streek leen hamself by uitsteking daartoe.

Die infra-struktuur vir groot ontwikkeling is beskikbaar of kan geredelik beskikbaar gestel word. Opleidingsfasiliteite is in die streek beskikbaar. Geskoolde en ongeskoolde arbeid is beskikbaar.

18.

3.2.8 Die streek is ideaal geleë ten opsigte van die hawens van Maputo wat tans

PROBLEME /KNELPUNTE

Die

volgende is die belangrikste knelpunte wat die streek in die gesig staar:

4.3

4.2

4.3

4.4

Besoedeling. Besliste stappe sal geneem moet word om besoedeling binne aanvaarbare vlakke te hou.

Die Baie groot lekkasie van inkomste uit die streek vind plaas. Die streek genereer geweldig rykdom vir die Republiek in die vorm van kragopwekking, steenkool – en staaluitvoere, landproduksie ens., maar die winste daaruit vloei na die groot mynbou- en ander instellings in die PWV-gebied.

Die Staat se onvermoë om die nie-stedelike infrastruktuur, veral paaie, in stand te hou, skep baie groot probleem. Die geweldige ekonomiese aktiwiteite plaas groot druk op die infrastruktuur maar dit word nie behoorlik in stand gehou nie.

Die beskikbaarheid van fondse vir die wvoorsiening van behuising vir veral swart verstedeliking skep baie groot probleem. Daar is tans ongeveer 800 plakkerstrukture in Mhluzi en ongeveer 5 107 plakkerstrukture in KwaGuga, terwyl daar etlike duisende strukture op erwe opgerig is bykamstig tot die eerste woning. Hierdie strukture word op 6 050 in KwaGuga beraam.

VERSTEDELIKINGSTRATEGIE

5.1

5.2

b X

Die feit dat die Middelburg/Witbank gebied en die streek oor die potensiaal beskik om groot getalle werksgeleenthede te skep en dit reeds gedoen het, het tot gevolg dat mense in groot getalle hierheen stroom in die hoop om werk te vind.

Dit sal noodsaak dat baie positiewe verstedelikingstrategie gevolg sal moet word, veral ten opsigte van die swart bevolking.

Vir hierdie rede het die Stadsraad van Mhluzi, met die Stadsraad van Middelburg en die Streekdiensraad se hulp, reeds addisionele grond vir dorpsuitbreiding bekom en is beplan. Dienste word tans aangebring. Net so vind verdere dorpstiging in

Kwaguga – plaas en is ongeveer 2 040 hektaar vir
verdere dorpsstiging beskikbaar.

5.4 Daar sal egter ook beramings van die bevolkings-
aanwas oor die volgende twintig tot dertig jaar
gemaak moet word om 'n langtermyn verstedeliking-
strategie in werking te stel.

streekf.ab

INLEIDING:

Omdat die Streeksdiensteraad sy bedrywighede op 'n streeksbasis uitvoer, word daar ook 'n streeksbenadering gevolg met die insette wat hierin gelewer word. Dit is dan ook belangrik om daarop te let dat Witbank en Middelburg nie elk in isolasie gesien word nie omdat, uit 'n streeksoogpunt beskou, hierdie twee dorpe gesamentlik as die semi-metropolitaanse kern van streek 27 beskou word, en nagenoeg 93% van die inkomste van die Streeksdiensteraad in die Witbank en Middelburg landdrosdistrikte gegenereer word.

Daar moet ook op gelet word dat die twee dorpe geografies nader aan mekaar beweeg deur uitbreidings wat plaasvind en dat veral die gebied aangrensend aan die ou verbindingspad (P154-3) reeds redelik dig bevolk is en bykans in geheel uit kleinhoewes

bestaan. Die grens van die Witbank munisipale gebied is huidige ook veel nader aan Middelburg as. voorheen, weens die inlywing van die Jackaroo kleinhoewes. Verder moet ook in

gedagte gehou word dat alhoewel Middelburg in verskillende rigtings kan uitbrei, toekomstige uitbreidings van Witbank, wat die woonkomponent betref hoofsaaklik in 'n noord-oostelike rigting tussen Pad 153-3 en die N4 (dit wil sê in die rigting van Middelburg) sal plaasvind as gevolg van mynboubedrywighede in

ander rigtings.

Die gevolg van bostaande is 'n visie van een groot metropool waarin die twee dorpe aaneengeskakel sal wees, en insette word gelewer teen hierdie agtergrond.

Die vrae soos in die brief uiteengesit word vervolgens behandel.

| BASIES KRITERIA

1.4 Groeipotensiaal en 1.2 Grootte

Beide dorpe beskik wel oor die nodige interne/natuurlike groeikrag. Ten spyte van die afplatting in die ekonomie het daar wel aansienlike groei plaasgevind. Die vooruitskatting van die firma Datakonsult (Bevolking 2000) projekteer 'n bevolkingsyfer van 43 851 vir Witbank in die huidige jaar. Daar was egter in 1989 reeds nagenoeg 15 000 wooneenhede in hierdie dorp, (wat 'n aanduiding is dat daar 'n veel hoër dan normale groei plaasgevind het. In die aangrensende swart dorp, Kwaguga het die vooruitskatting op 52 345 te staan gekom, terwyl die huidige bevolking op 80 000 beraam word.

STREEKSDIENSTERAAD HOEVELD

ONTWIKKELING VAN MIDDELBURG/WITBANK AS SEKOND&RE STEDE/DORPE

Alhoewel daar nie spesifieke syfers beskikbaar is nie, het daar in Middelburg ook 'n soortgelyke tendens voorgekom. Die vooruitskatting van die bevolking van die swart dorp, Mhluzi, wat op 28 308 beraam was, word wel ook baie ver oortref met die huidige beraming van 'n inwonertal van 60 000.

Dit word aanvaar dat die onderskeie plaaslike owerhede nadere inligting sal voorsien.

LIGGING:

Die Witbank/Middelburggebied is binne 'n radius van nagenoeg 150km vanaf die totale PWV-kompleks geleë en word deur uiters effektiewe pad- en spoorverbindings bedien. Die kompleks is relatief naby Mosambiek en die Maputo hawe geleë wat 'n groot voordeel inhou met betrekking tot uitvoerpotensiaal. Dit is daarbenewens toeganklik geleë ten opsigte van die Richardsbaai en Durban hawens.

Wat migrante betref is hierdie gebied die eerste groot industriële kompleks vanaf Leboa, Gazankulu, Kangwane en deels ook KwaNdebele; waarvandaan migrante dan ook in groot getalle alhier 'n heenkome vind en hervestig.

ERONOMIESE AKTIWITEITE:

Volgens die rekords van die Streeksdiensteraad, bestaan die volgende aantal ondernemings in die landdrosdistrikte van Middelburg en Witbank (Mei 1990):

WITBANK MIDDELBURG TOTAAL

Landbou

200

478

678

Geldwese

23

33

62

Handel

3220

1 128

348

Nywerheid

151

124

275

Vervoer

124

137

261

Mynbou

30

19

49

Staat

16

3.0

31

Ander (hoof-
saaklik
professionele
dienste

TOTAAL

STREEKSDIENSTERAAD HOEVELD :

4

Hierdie ondernemings genereer 'n inkomste van nagenoeg R11,373 biljard per jaar. (Dit moet in gedagte gehou word dat alle ondernemings ongetwyfeld nie by die Streeksdiensteraad geregistreer is nie, en bostaande syfers kan dus as die minimum beskou word.)

Alhoewel die streek van die Hoëveld Streeksdiensteraad die kleinste oppervlakte van die landelike Streeksdiensterade in die Transvaal beslaan, is die inkomste van die Raad die hoogste van al hierdie Rade, en soos reeds gencem is 93% van die Raad se inkomste afkomstig uit die Middelburg/Witbankgebied.

HULPBRONBASTIS::

Die steenkoolmyne in die gebied lewer tans ongeveer 74 miljoen ton steenkool per jaar, en die reserwes is in 1985 beraam op 16 242 miljoen ton waarvan 12 641 ton herwinbaar was en voldoende sou wees tot ten minste die jaar 2020. In 1989 was 'n . . potaal van 313 162 m³ persone . in - die steenkoolbedryf werksaam, met 'n totale verdienste van nagenoeg R448,6 miljoen per jaar.

Kwartsiet word by 'n groef noordoos van Middelburg ontgin, vir metallurgiese gebruik by sekere ferrolegeringsaanlegte. Reserwes is voldoende vir die medium- tot langtermyn. In die streek van die Raad, dit wil sê binne 'n afstand van nagenoeg 140 km vanaf die Witbank/Middelburg kompleks, word ook graniet, vanadium-titaanhoudende ystererts, konstruksiemateriale, kalksteen, flintklei en mangaan ontgin.

Die Witbank en veral die Middelburg landdrosdistrikte is een van die belangrikste mielieproduserende streke in die RSA, en daarbenewens word hoofsaaklik sonneblom, droë bone en aartappels verbou. Bees- en skaapboerdery speel egter ook 'n groot rol.

INFRASTRUKTUUR EN DIENSTE:

Al die dorpe (Blank, Kleurling, Indiër en Swart) in die streek beskik oor uitstekende infrastruktuur wat water en riolering betref. Elektrisiteit is egter nie beskikbaar by alle erwe in die swart dorpe nie, bloot as gevolg van die nie-bekostigbaarheidsaspek. Die bestaande waterbronne is ook voldoende om die die behoeftes te voorsien.

Vervoer wentel tans hoofsaaklik rondom swart huurmotors, maar sekere ondernemings voorsien wel busvervoer vir hul eie werknemers.

-

Daar is wel 'n tekort aan behuising in swart woongebiede, maar daadwerklike aandag word geskenk aan die beskikbaarstelling van voldoende, bekostigbare, gedienste-erwe waarop die eienaar/ huurder dan na sy keuse en vermoë 'n geskikte struktuur kan oprig.

Voldoende opvoedkundige inrigtings bestaan wel in die blanke gebiede, insluitende 'n buitemuurse kampus van die Universiteit van Pretoria en die Pretoriase Technikon te Witbank. In die swart dorpe is daar egter 'n tekort aan skoolgeboue.

Kliniekdienste word op 'n baie effektiewe wyse aan alle bevolkingsgroepe gelewer, alhoewel daar ook 'n behoefte vir addisionele kliniekgeboue in die twee swart dorpe bestaan. Afgesien van die twee Provinsiale Hospitale, is daar reeds al vir etlike jare 'n veelrassige privaat hospitaal in Witbank, terwyl 'n soortgelyke privaat hospitaal met 160 beddens binnekort in Middelburg geopen word.

Ontspanningsfasiliteite vir Blankes, Kleurlinge en Indiërs is goed voorsien en beide dorpe beskik oor uiters moderne sportkomplekse wat in alle behoeftes voorsien. Daar is egter, bloot as gevolg van bevolkingsgetalle, nie voldoende fasiliteite in die swart dorpe nie. Die twee Blanke Plaaslike Bestuurs is uiters effektief en beskik oor die dienste van kundiges wat finansiële, administratiewe sowel as tegniese dienste betref. Wat die swart plaaslike owerhede betref is die toestand huidiglik nie in alle opsigte na wense nie, maar dit is 'n probleem wat landswyd voorkom en daadwerklik aangespreek word.

LEWENSKWALITEIT:

Volgens die jongste statistieke (November 1989) is die werkloosheidsyfer onder swartes in die Oos-Transvaal 6,1% in die dorpe en 4,4% in die nie-stedelike gebiede. Volgens 'n woordvoerder kan die Departement van Mannekrag is daar wel 'n aanvraag vir arbeid in die Landbousektor, maar bykans geen aanbod nie, terwyl die aanbod wat die myne, kragstasies en nywerhede betref, aan die anderkant die aanvraag oorskry.

Volgens die Urban-Econ verslag van Mei 1989, was die per capita inkomste (rand per persoon) in die streek 27 soos volg:

Blankes R8 768
Kleurlinge RZ 252
Indiërs RS 907
Swartes R1 898

ONTWIKKELING VAN MIDDELBURG/WITBANK AS SEKONDERE STEDE/DORPE

STREEKSDIENSTERAAD HOEVELD =

o>

Daar â\200\230was sedert 1978 â\200\230n merkbare verkleining van die loongaping tussen Blankes en ander groepe.

Armoede kom wel onder swartes in die landelike gebiede voor, en slegs tot â\200\231â\200\230n geringe mate in die stedelike kompleks.

Weens die toestroming na die twee swart dorpe word daar wel 'n plakkersprobleem ondervind, wat egter ook die ernstige aandag van die onderskeie owerheidsinstellings geniet. Die Streeksdiensteraad voorsien fondse vir die aanbring van basiese dienste in die betrokke dorpe, met die oog op die geordende vestiging van hierdie plakkers. Die toestroming van plakkers het wel in die jongste tyd afgeplat maar aanduidings is dat daar nagenoeg 10 000 erwe benodig word vir die vestiging van bestaande plakkers in die twee dorpe.

As die per capita inkomste van die streek in aanmerking geneem word, kan aanvaar word dat inwoners wel in staat is om in hul basiese behoeftes te voorsien. Misdaadsyfers is nie bekend nie, maar die persepsie is dat hierdie syfers nie bo normaal hoog is nie.

Die huidige beleid van desentralisasie en groeipuntontwikkeling bevoordeel beslis nie die gebied nie, maar benadeel dit wel omdat daar nie op gelyke basis gekompeteer kan word met gebiede waar toegewings van toepassing is nie. Dit bring mee dat nywerhede wat in die gebied behoort te vestig, na ander punte wat kunsmatig gestimuleer word, getrek word, en wel met tydelike ekonomiese oorwegings wat op die lang duur nie wenslik mag blyk te wees nie.

Die Witbank/Middelburg gebied het beslis die vermo& om ten spyte van die probleem soos in paragraaf 2 uiteengesit, bevolkingsgetalle en ekonomiese aktiwiteite te trek wat mettertyd met die groot metropole vergelykbaar sal wees. Die ligging van die gebied teenoor die metropole aan die een kant en die landelike bedieningsgebied, asook die beskikbaarheid van grondstowwe, maak dit ideaal vir verdere ontwikkeling. Daar is reeds bewys dat die bevolkingsgetalle aansienlik gegroei het oor die afgelope aantal jare, en as die redelike lae werkloosheidsyfer in aanmerking geneem word, is dit â\200\231â\200\230n aanduiding dat ekonomiese aktiwiteite ook wel ooreenkomstig toegeneem het.

Weens die nabyheid aan die PWV-gebied vind die verwerking van grondstowwe wat in die streek voorkom asook die verwerking van halfverwerkte produkte tot 'n baie groot mate in daardie gebied plaas. Daar moet indringend gekyk word na die vestiging van sodanige bedrywighede in die gebied, veral waar nuwe ondernemings te sprake is.

)

ONTWIKKELING VAN MIDDELBURG/WITBANK AS SEKONDÊRE STEDE/DORPE

Die Witbank/Middelburggebied is deel van die Hoëveldse metropool en is sodanige geleë dat dit â\200\230n suigkrag kan uitoefen wat betref die wegtrek van aktiwiteite vanaf die PWV-gebied en ook kan dien as opvang wat betref migrante uit veral die Oos-Transvaal. Die gebied behoort dus te ontwikkel in â\200\230n belangrike stedelike kompleks wat ver genoeg vanaf die PWV-gebied geleë is ten einde â\200\231â\200\230n deel van die konsentrasie van aktiwiteite en bevolking in daardie gebied te absorbeer, maar aan die ander kant ook naby genoeg om gemaklike interaksie tussen die twee gebiede te verseker. Die twee dorpe as metropool sal dan ook kan dien as kernstad wat die bediening van die omliggende landelike gebied betref, en wat die "verkeer" tussen inwoners van die landelike gebied en die PWV-gebied kan laat afplat as gevolg van die groter bemakingsmoontlikhede wat betref produkte vanuit die streek, asook die verbetering in die voorsiening van verbruikersgoedere aan die ander kant.

. Intermediate and Final Deliveries in
Diagram 5.1 Resion F, 1985, in Millions of Rands

Rest of the World

South Africa

2037

Intermediate Dellveries

Nodese = Only deliveries >Rm 28

= The width of the arrows ls more or lese reloted
lo the size of the deliveries

= The surface of the cirosle ls more or lese related
%o the vokue odded of the sectore

= Domestio final deliveries conslets oft
e Privots consumption expenditure
s Government espenditure
& Groes domestio rvestment

O,
R

Domestic Final Dellveries

Exporte

/

REGION Fâ\200\231

POPULATION,

DENSITY â\200\230

[:] Development Region F

BOUNDARIES

~â\200\224=~â\200\224â\200\224 Development Region

=== International
National

â\200\224=â\200\224~â\200\224 District

TOWNS

* Proclaimed and major towns

ROADS

Main Roads

RAILWAYS

Railway Lines

Aerodromes

URBAN POPULATION

P\ :}auaq".

(; WO X/ e R\ DA N T L Lnesin / 3 RURAL POPULATION
Joh i % o . s -~ g e d RPN 5 . 100
annesburg X S .: '\ 4 & dij â\200\230. W 3) b 500
1000

SWAZILAND

!
I
!

g i PIRTRETIEF .+

v ! 5)

L N 3 e . ogts) o W T â\200\230e

En e -, A (TR S T

Â» \ MR , g ! \ . Development Bank of

Southern Africa,
Section: Quantitative Analysis
and Measurement. 1989

s NG E B |
: | â\200\224Â®
> 0Â« \ vâ\200\230
R â\200\224 |
..... 4
A n g
2 N \}.}Vr m KM
TN m
. x: (St :
b
%.,, . . . Â» W. A\Azrâ\200\224.(
- o = .h ,Iyl i¬\202bo
5 g 3 Ao_1
Ll : MJ i
T .
Y . q
H â\200\224Aâ\200\224.fâ\200\231 U
B 7 B
i S E
Flts :
s a
EE] m
) I M
- G R <o/ MÂ® omazvr &
: g &
s 2
C |
1 U , |
. F 4
3 5 T\
l ... IW- 2
. w
c!
O
G
: Â»\
womrmî¬\201wovr
4

; \ KRUGER NATIONAL PARK

\adodo orval-Boven
N WATERVAL
\ BOVE

â\200\234Lothale

ERMELO @
Manz

SWAZILAND

STANDERTO

S!ndmou
}.

N

SIMDLANGENT HA

REGION F
o

:] Development Region F

BOUNDARIES

~â\200\224-â\200\224 Development Region

â\200\224 = International
National

â\200\224=~-â\200\224District

TOWNS
x Proclaimed and major towns

ROADS
Main Roads

RAILWAYS
Railway Lines
Aerodromes

Sâ\200\231 20 - 0,20 - 30 _ 40km

Devtln ment Bank of
Southern Africa,
Section: Quantitative Amlgus
and Measurement. 1989

MINERALY

Al Aluminium (Bauxite)
An Andalysite
Antimony

CL PRelractory clay (flint)

Ki Kinsalguht
Pb Lead

Ls Limastone
L Lithium
Magnesity
Mar

Mica
Molybdanum
Nickel
Phosphate

Platinum.group metals
Rare earths

<=Â£=gâ\200\231;;Â¢-agg1;sÂ¥}5

Meyedon

CF Reltactory clay (samilint and plastic)
al

v,

T hieg

LT
o utie,

LLYDENBUR
T

Con

B

i e -.â\200\2311 =
i N s)

SWAZILAND

STANDERTQ

Standerion

,M

REGION F

MINERALS AND
MINES

:] Development Region F

BOUNDARIES
â\200\224=~â\200\224Development Region
== International
~â\200\224â\200\224â\200\224â\200\224 National ,
=i e o DishicE

TOWNS
* Proclaimed and major towns

ROADS

-â\200\224â\200\224â\200\224â\200\224==_Main Roads

RAILWAYS
Railway Lines
Aerodromes

LEGEND
A Principal operating mines
and quarries
a Major non-operating mines,
and quarries
Â» Operating collieries
4 Former torbanite mine
e Mineral deposit

L . et 'O 38
Development Bank of
Southern Africa,
Scction: ()namâ\200\230vâ\200\234nlivc Analysis

and Measur,"nent. 1989

O

KAART4 .

3

LIST OF COLLIERIE C8S Nkomati Anthracite /

C1 Palmer

C2 Ghisa IST OF T IT: g

C3 Groenviel ;

C4 Baltast Coal Tt Mooilonten 109 IT R

Cs Afontein 12 72 1T

C# Deimas T3 Steenkoolsprut 275 1T

c7 T4 Blaauwkoop anam

C8 New Denmark 5 2 302 IT

â\202¬9 Twistdiaal T6 Schimmelhoek a2

cto 17 Maviariastad 321 1T

C11 Brandsprut | Secunda T8 Vaalbank 28s IT

â\202¬12 Bosjesspruit 19 Kromhoek 93 HT

C13 Anthra T10 Johannesioop 103 HT

C14 Usuu T Lesuwlontein 219 M

C15 Ermelo Mines T12 Kortlaagte " 87 1S

C16 Drishosk T13 Drietontein 137 18

C17 Viaklontein T14 Bakenlaagte 84 1S

C18 Spizkop T1S Herpsionteine 610 IR

C19 Savmore

â\202¬20 Piet Retiel

o e IST R STATION: /;g

â\202¬22 Kobar P1 Groowlel

â\202¬23 Forzando P2 Krial â\200\231%

C24 Goedenhoop P3 Mtla]|

â\202¬25 Vaabut P4 Tutka

â\202¬26 Concor PS Amot Hall

â\202¬27 Witkrantz P8 Duvha . I

G20 Kopartmyn P7 Kendal E

â\202¬29 Amot P8

â\202¬30 Mew Largo

â\202¬31 Loauwlontain 4 g Syabuswa g S GAOBLEERSORLY | /â\204¢S

â\202¬32 Matla P11 Camden

â\202¬33 Kol P12 Komat obte!

Ca4 Riatsprui Â£33 Midata .),
C35 Naw Clydesdale /i
â\202¬35 Transvaal Navigation i

â\202¬37 Haaslontain Kevagaelomteln W

C38 Blinkpan e

â\202¬39 Optimum o PR
C40 Optimum KwaMhlanga â\200\231_J"â\200\230 Yl 38 i
â\202¬A1 Coastal Coal

C42 Wosstallean Mabopane):

C43 Eieboom , sh &

caa Mine (5

C4s Duvha 2

C48 Wolwekrans Lo

C47 Landav â\200\234

C48 Haylord i }

C49 Greanside

C50 Twesfontein Â¢ v

â\202¬81 Witbank Consolidated

52 Khutala i ELBURG
â\202¬53 South Witbank c
â\202¬54 Arthur Taylor P8

â\202¬S8 Tavistock

â\202¬56 Kisinkopje

CS7 Phoenix

â\202¬58 Maggies Mine

C59 Goedahoop

C60 Van Dyks Drit

C64 Strathrae

Meyaron

e a
l1EE=
N

Gorm 3(: AlLE
4 /!
A \ /1, i
DevorA
{ \,
aderston \
Ve - et
Heide! i =_râ\200\224 oo r =3
L A s
Â£ 7 7 v
3 = Y W A
Ralou 7 \ }
A BALFOUR Jy Â» 1
Ã@v aylingstad & \; ~
X O

ranklon

(wasling

Y=

o ar

S

. LY
L2

adspruit /
S
PILGRIM'S REST 1

N
\\
e
) KRUGER NATIONAL PARK

< iigrim& Rest j A=
\ askop - J
s {mLGm 'S REST 2 LN â\200\234\
r X hukuza
VA A J :
) if (~Sâ\200\234WHITE S
(\ / N _\ RIVER WHITE RIVER
) 5 ,*)â\200\230\â\200\230,â\200\224 \\wÂ»m Rindi (NSIKAZ \M L
sl J 2 9 i ~ 7& o,
. y L r \l ?
S <vâ\200\224\ Vs 2 e} 2
) nelspruiT KaNysmazana ot \Â¥
BELEAST o) e fond
v\ o/ ~ " e Ka X/
l KV ~ N\ P ;.Fâ\200\230:;â\200\230?F?TO :;'
Dodorp, orvatBoven 0 [S o
â\200\230 IT" N WATERVAL dovievite
: \ BOVEPJ{\ N < ol KaMaghak Y
- o \$ XY ' s
P gâ\204¢ - -
[q â\200\230\ ~r by S (A â\200\231
3 / < i 0
CAROLINA o iggs Peak L
Â» Ehkwaini N
W\
â\202¬ TEHOE
X [& \ NI /-<)
' i
p Mbabane
Ma| Â© Tamzinl
nya

SWAZILAND

\

oâ\200\224â\200\224â\200\224

N

o PIET-RETJEF (
Aprongan SIMDLANGENTSHA" = j\@

N T VR

o L6wsburg

REGION F Â°

DISTRIBUTION OF
COAL MINES,
TORBANITE

DEPOSITS AND
POWER STATIONS.

Development Region F

BOUNDARIES

â\200\224+â\200\224 Development Region
â\200\224 = International
â\200\224â\200\224â\200\224â\200\224 National
â\200\224=â\200\224=â\200\224 District

TOWNS

* Proctlaimed and major towns

ROADS

-â\200\224â\200\224-â\200\224â\200\224 Main Roads

RAILWAYS

Railway Lines

Aerodromes

LEGEND

77~ Limit of coal-bearing Eccâ

Group

sseseeee Boundaries of coalfields

Â¥ Coal Mines

r' Torbanile deposits

o Power Stalions

[HHIU Witbank Coalfield

E==] tighveld Coalfield

K&_@ Eastern Transvaal Coalfield

m South Rand Coalfield

W&] Kangwane Coalfield

0 02030 aowm

Development Bank of
Southern Africa,
Section: Quantitative Analysis

and Measurement. 1989

KAARTS5

Q

< _=
<
nddm
Q>
- -
N |

INDEKS

1. BEVOLKING

1.1 Inwoners

1.2

2. DIE MATE WAARIN DIE DORP WERKSGELEENTHEDE VOORSIEN

a) Bevolkingsaanwas in die verlede.

b) Huidige bevolking

Cc) Huishoudinggroottes

Daaglikse invloed van elders

2.1

2.2

2.3

2.4

3. EIENDOMSWAARDASTES SOOS VERVAT IN DIE STADSRAAD SE WAARDASIERON,

4 8

3.2

Inwoners

Omliggende areas

Ekonomiese bedrywige bevolking

Die verskeidenheid van werksgeleenthede

Eiendomswaardasies

Begroting

DIE MATE WAARIN DIE DORP VOORSIEN IN DIE BEHOEFTE VIR NOODSAARLIKE

DIENSTE VIR ALLE BEVOIKINGSGROEPE

4.1

4.2

4.3

4.4

4.5

4.6

4.7

. Brandweerdienste

a) Voertuie

b) Dienslewering

Ambulansdienste

a) Voertuie

b) Dienslewering

- Sekuriteitsdienste
- Verkeersdienste
 - a) Provinsiaal
 - b) Mumisipaal
- a) Lisensiëring
- b) Geregistreerde Voertuie in Witbank
- Openbare parkering

N W W =

NN NN

- i
- 12
- i3
- 15
- 15
- 15
- 15
- 15
- 15
- 16
- 16
- 37
- 18
- 18
- 18
- 18
- 19
- 19

SIVIELE DIENSTE

5.1 Witbank Nasionale Varsproduktemark

5.2 Vliegveld

5.3 Begraafplase

VERBRUTKERSDIENSTE

6.1 Water

6.2 Strate

6.3 Vullisverwydering

6.4 Riolering

6.5 Straatligte

6.6 Elektrisiteit

DIE VESTIGING OF UITBREIDING VAN HANDELS- EN NYWERHEIDSARTIWITEI- TE

7.1.1 Besighede en kantore

a) Vloeroppervlakte binne die sentrale sakegebied van Witbank

b) Vloeroppervlakte binne die Klipfontein Besigheidsgebied

BOUPLANNE GOEDGEREUR 1991/92

BESKTRKBAARHETD VAN GROND EN ERWE

9.1 Woonerwe

9.2 Sakepersele

9.3 ,Industriële Persele

9.4 Grond vir verdere uitbreiding

9.5 Fisiese Infrastruktuur

10. ANDER ASPERTE WAT GROEI SIMBOLISEER

DIE BELANGRTKHEID VAN DIE DORP AS NASIONALE- OF STREEKSENTRUM VIR
DOELETNDES VAN

11.1 Handel

- a) Kleinhandel
- b) Tipe besighede

11.2 Groothandel

11.3 Nywerheid

11.4 TLandbou

11.5 Finansiële instellings

11.6 Versekeringsmaatskappye

11.7 Administratief

1.3 Regeringstreekkantore

1372 Howe

11.7.3 Polisiestasies

11.7.4 Korrektiewe Dienste

11.7.5 Streekdiensterade

11.7.6 Ontwikkelingsdienste

a) Distriksontwikkeling

b) Streeksontwikkeling

] Streeksbeslegtingskomitee

11.8 Professioneel

11.8. Argitekte

11.8.2 Bourekenaars

11.8.3 Ingenieurs

11.8.4 Landmeters

11.8.5 Beplanners

11.8.6 Rekenmeesters en ouditeurs

11.9 Abattoir

GESONDHETD

12.1 Hospitale

a) Provinsiaal

b) Privaat

c) Klinieke

i) Gesonde Baba-Kliniek

ii) Evaluering van Babas en Kleuters

iii) Immunisering en Beheer van Aansteeklike Siektes

- iv) Besoeke aan Bewaarskole en Dagmoeders
- v) Gesinsbeplanning
- vi) Kankervoorkoming
- vii) Tuberkulose Beheer
- viii) Psigiatriese dienste
- ix) Geriatriese diens
- X) Tienervoorligting
- xi) Voorligting Primêre Gesondheid
- xii) Voorgeboortesorg
- xiii) Genetiese diens
- ixv) Streekvigsvoorkamingssentrum
- xv) Raad op Buitestedelike Gebiede kliniek

12.2 Mediese spesialiste

12.3 Algemene praktisyns

12.4 Tandartse

12.5 Nie-Persoonlike Gesondheidsdienste

- (a) Handelinge, ondersoeke en inspeksies
- (b) Varsprodukte Mark-inspeksies
- (c) Melkvoorsiening
- (d) Geraasbeheer
- (e) Voorligting
- (f) Lugbesoedeling

12.6 Reinigingsdienste

- (a) Metode van vullisverwydering
- (b) Straatreiniging
- (c) Stortingsterreine

12.7 Welsyns- en Diensorganisasies

13. OPVOEDKUNDIG

13.1 Universiteit

13.2 Technikon

13.3 Kolleges

13.4 Hoërskole

13.5 Laerskole

13.6 Kleuterskole

13.7 Opleidingsentrums

KULTUREETL,

- 14.1 Biblioteke
- 14.2 Museums
- 14.3 Kunsgalerye
- 14.4 Stadskore
- 14.5 Toneelverenigings
- 14.6 Witbank Kultuursentrum
- 14.7 Ander Kultuurinstellings
- a) SOTSKV
- b) Concordia Musiekensemble

ONTSPANNTNG

- 15.1 Formele ontspanning
- 15.2 Informele ontspanning
- 15.3 Sportklubs

LANDBOU

MYNBOU

MINERAATONTGINNING EN VERWERKING

- a) Vanadium - Titaanhoudende Ystererts
- b) Konstruksiemateriaal

Cc) Steenmakerye

d) .Minerale

KOMMUNTRASTE/VERBINDINGE

- 19.1 Lugdienste
- 19.2 Padverbindings
- 19.3 Spoorverbindings
- 19.4 Posdienste
- 19.5 Telekammnikasiedienste

TOERISME

- 20.1 Natuurreservaat
- 20.2 Woonwaparke
- 20.3 Hotelle
- 20.4 Inligtingsburoâ\200\231s
- 20.5 Skoue

HISTORTESE VERBINTENISSE, BESTAANSJARE EN GEOGRAFIESE BELANGRIK-
HETD VAN DIE DORP

BESTAAN VAN WEERMAGSEENHEDE

GODSDIENSTIGE BELANGRTKHEID VAN DIE DORP

DIE MOONTLIKHEID VAN VERDERE GROEIL

WETTE, ORDONNANSTES EN ANDER VOORSKRIFTE

BESKTKBAARHETD EN VERSPREIDING VAN INLIGTING
26.1 Televisie

26.2 Radio

26.3 Tydskrifte

26.4 Dagblaaie

POSTSTE TN NASTONALE HIERARGIE VAN DORPE EN STEDE

WITBANK STREEKSABATTOIR

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

GRADERING

TOTALE BEVOLKING EN REBEGSGEBIED

INVOEGING VAN WERKERS

MUNICIPALITEIT WAARDASTE

KAPITAATLUITGAWE

AANTAL ERWE

AANTAL: NYWERHEDE

JAARLIKSE ELEKTRISITEITVERBRUIK

JAARLIKSE WATERVERBRUIK

REGTERINGS EN/OF PROVINSIALE STREEKKANTORE

SETEL : STREEKSDIENSTERAAD

ONDERWYSINRICHTINGS

STREEKSUITSAATSTASIE - TV

STREEKSUITSAATSTASIE - 200\224 RADIO

NASIONALE VARSPRODUKTEMARK

97
97
– F
97
98
98
98
98
98
98
98
99
100
100
103
103

103

103

BEVOLKING

1.1 Inwoners

(a2) Bevolkingsaanwas in die verlede

Die historiese aanwas vir die tydperk 1911 tot 1990 was soos volg:

BEVOLKINGSAAWAS VOLGENS RASSHGROEPE BINNE DIE MUNISIPALE GEBIED

IJAAR BIANKE KLEURLING/ASIAATE BLANKE KIHM.ILG/ASIAâ\200\230IEI

@
BEVOLKINGSAANWAS BINNE DIE

MUNISIPALE GEBIED VAN WITBANK

C

////AV////

1911 1921 1936 1946 1951 1960 1970 1980 1990
JAAR

BEVOLKINGSGROEP _
Bl Biankes Z Kleurlinge/Asiate

-]
=
g
o
[
w
e
B
0
]
0
[a}
=3
e

w
=}
o
a)
/]
<
2]
=
Q
Â®
<
o
o
a}
N
]
:
(-9
0
o
=
5
-
=
W
7]
m

JANVALIM NVA (QII93D9 A'IVAISINOW FAIA IANNI9 SVMNVVSONINTIOAAL

(b) Huidige Bevolking

Volgens die huishoudinggroottes wat vir die Blanke bevolking van Witbank bepaal is, is die gemiddelde huishoudingsgrootte 4 persone per huishouding. Volgens hierdie huishoudingsgrootte en die aantal Blanke huishoudings in Witbank is die Blanke bevolking binne die munisipale gebied van Witbank bepaal. Die bevolking buite die munisipale gebied is verkry van statistiek wat vir Streek F beskikbaar gestel is.

Die totale bevolking van die inwoners binne en buite die munisipale gebied word soos volg beraam:

HUIDIGE BEVOLKING BINNE DIE DIE HUIDIGE BEVOLKING BUITE DIE
MUNISIPALE GEBIED VAN WITBANK MUNISIPALE GEBIED VAN WITBANK
(STEDELIK) (NIE-STEDELIK)

Blankes 51 573 Swart 42 305

Kleurlinge 4 131 Ander 8 129
Asiate 3 728

Die Swart bevolking in Kwaguga munisipale gebied, aangrensend tot Witbank, word op ongeveer 160 000 inwoners geraam.

DIE VOLGENDE STATISTIEK GELD SLEGS VIR DIE BLANKE BEVOLKING VAN WITBANK
EN IS VERKRY UIT 2 700 VRAELYSTE WAT AS EWEKANSIGE STEERPROEF GEDIEN

HET :

Huishoodi et

Die persentasieverdeling van die huishoudinggroottes volgens die aantal volwassenes en kinders per huishouding is soos volg:

HUISHOUDINGGROOTTES VOIGENS AANTAL PERSONE PER HUISHOUDING VIR DIE
BIANKE BEVOLKTNG VAN WITBANK

VOLWASSENES KINDERS

Aantal per Aantal Res- %-Verde- Aantal per Aantal Res- %-Verde-

895
546
802
364

93

Â®
%-VERDELING VOLGENS BEROEPSGROEPE
BLANKE BEVOLKING VAN WITBANK

JANVALIM NVA ONINIOAIY MINVIY

OZâ\200\224rmMmoaom< RN

S

SALLOOYIONIUNOHSINH NVA OSNITIACIFA

>

T R 1

Best./klerk. Verkoops.Vervoer/kom. Diens. Ambagsman

BEROEPSGROEPE

GESLAG

Manlik Vroulik

EKONOMIESE BEDRY WIGE BEVOLKING

1.2 Daaglikse invloei van elders

Die daaglikse invloei van werkers vind hoofsaaklik plaas

vanaf die aangrensende dorp, Kwaguga, met 'n bevolking van ongeveer 160 000 inwoners.

DIE MATE WAARTN DIE DORP WERKSGELEENTHEDE VOORSIEN

Volgens die Departement van Mannekrag is daar wel 'n aanvraag vir arbeid in die landbousektor, terwyl die aanbod wat die myne, kragstasies en nywerhede betref, die aanvraag oorskry.

2.1

Inwoners

Ongeveer 66 % van die manlike ekonomiese bedrywige bevolking en ongeveer 84% van die vroulike ekonomiese bedrywige bevolking is binne die munisipale gebied van Witbank werksaam.

Omliggende areas

Die nywerhede, myne en ESKOM rondom Witbank voorsien vele werkseleenthede aan inwoners van Witbank sowel as aan

inwoners van Kwaguga. Ongeveer 15 500 inwoners van Kwaguga is ook binne Witbank werksaam.

Die persentasieverdeling van die ekonomiese bedrywige Blanke bevolking van Witbank volgens die onderskeie beroepsgroepe is

,S00s volg:

VERDELING VAN DIE ERONOMIES BEDRYWIGE BIANKE BEVOLKING VOLGENS
BEROEPSGROEPE

MANL.IK

â\200\224_â\200\224

BEROEPSGROEPE

Opvoedkundig, bv. onderwyser, dosent,
Medies en verwante, bv. dokter, verpleër
Tegnies, bv. in laboratorium, elektronika,
plastiek Ander bv. prokureur, ingenieur,
wetenskaplike

Besturende en klerklike werkers, bv. klerk, bestu-
rende direkteur, boekhouer

Verkoopswerkers bv. winkel-assistent, petrol jog-
gie, versekeringsagmt Æ smous, winkeleienaar

Vervoer- en kommunikasiewerkers bv. vragmotorbe-
stuurder, taxibestuurder, telefonis, busbestuur-
der, posbesteller

Diens-, sport- en ontspanningswerkers, bv. kok,
kelner, haarkapper, ens.

Ambags- | Vakmanne en vakleerlinge, bv. skilders,
manne en | loodgieters, motorwerktuigkundige

halfge-
skoolde [Halfgeskoolde werkers, bv. operateurs
werkers

Halfgeskoolde werkers, bv. toesighouers
en voormanne

Boere â\200\230en plaasarbeiders

Gepensioeneerdes en werklozes is buite rekening gelaat.

BEROEPSGROEPE

Opvoedkundig, bv. onderwyser, dosent,
Medies en verwante, bv. dokter, verpleër
Tegnies, bv. in laboratorium, elektronika,
plastiek Ander bv. prokureur, ingenieur,
wetenskaplike

Besturende en klerklike werkers, bv. klerk, bestu-
rende direkteur, boekhouer

Verkoopswerkers bv. winkel-assistent, petroljog-
gie, versekeringsagent, smous, winkeleienaar

Vervoer- en kammunikasiewerkers bv. vragmotorbe-
stuurder, taxibestuurder, telefonis, busbestuur-
der, posbesteller

Diens-, sport- en ontspanningswerkers, bv. kok,
kelner, haarkapper, ens.

Ambags- | Vakmanne en vakleerlinge, bv. skilders,
manne en | loodgieters, motorwerktuigkundige

halfge-
skoolde [Halfgeskoolde werkers, bv. operateurs
werkers

Halfgeskoolde werkers, bv. toesighouers
en voormanne

Boere en plaasarbeiders

Gepensioeneerdes, huisvrouw en werklozes is buite rekening gelaat.

%-VERDELING VOLGENS INKOMSTE
BLANKE BEVOLKING VAN WITBANK

R 20 000 - R 40 000
33%

0=R 20.000
10%

01

R100 000 en meer
7%

R 40 000 - R 60 000
29%

JANVELIM NVA ONIXTOAAYd MIAINVIL

R 80 000 - R100 000
8%

AdA0YISIH0III SNAITOA ONITAMIAA-Z

R 60 000 - R 80 000
13%
JAARLIKSTE INKOMSTE VAN DIE
HOOF VAN DIE HUISHOUDING

2.4 Die verskeidenheid van werksgeleenthede

Die verskillende bedrywe wat werk verskaf in en om Witbank se
%- bydrae tot die Bruto Geografiese Produk is soos volg:

Landbou	1,1
Mynwese	28,6
Fabriekswese	24,8
Elektrisiteit	21,5
Konstruksie	21
Handel	6,5
Vervoer	4,3
Finansieel	5,2
Gemeenskapsdienste	6,0

Geen akkurate statistiek ten opsigte van werksgeleenthede is
beskikbaar nie.

3. ETENDOMSWAARDASTES SOOS VERVAT IN DIE STADSRAAD SE WAARDASIEROL

3.1 Eiendomswaardasies

Die eiendomswaardasie volgens Stadsraad se rol op 1 Julie 1992 beloop R1 282 457 878-00.

1988/91 R1 156 042 119-00

1991/94 R1 282 457 878 (Groeikoers 10,94%)

1 Waardasies I 1981/82 I 1986/87 | 1991/92 I

| | | | !

11. Belasbaar | | | |

| | | | |

{1.1 Grond â\200\231 91 143 540 1 207 682 650 ! 239 437 779 !

|1.2 Verbeterings (Nie- I I I I

! belasbaar) } 221 947 300 ! 612 355 000 { 863 052 200 1

|2. Nie-Belasbaar I I I I

H | | | |

|2 1 Grond 106 144 500 1 148 657 800 | 214 357 158 I

12 2 Verbeterings 3 1 1 1 1

!Belasting inkamste â\200\231 4 465 047 ! 8 865 285 ! 17 713 903 I

3.2 Begroting

Bedryfsbegroting 1991/92
1992/93

Kapitaalebegroting 1991/92

13

R105 248 200-00

R119 009 667-00

R 19 831 432-00 ~

1992/93 R 20 179 700-00

| | swrms | soms | swms |

} ! 1981/82 ! 1986/87 ! 1991/92 !

I'ICIZA[.E INKOMSTE I 19 463 614 I 50 702 024 I 108 509 079 1

| - | | | -

I Uitgawes I I â\200\230 |

| | | | |

11. Elektrisiteitsaankope 7 207 979 I 17 119 468 I 32 018 493 1

| 2. Water aankope (Eie I I

I dam en suiweringswerâ\200\2241 2 674 277 I 5 584 418 ' 15 410 692 I

| ke) | | |

| 3. Streeksverband 1 I I I

I 3.1 IndiÃrgebied 1 12 065 I 29 263 ' 1 212 805 I

I 3.2 Kleurlinggebied I 179 858 I 648 888 I 1 358 021 I

â\200\230 3.3 Varsproduktemark 1 259 891 1 375 593 I 791 230 |

I 3.4 Skouburg - I 2 576 382 I 4 223 741 '

I 3.5 Blanke behuising | 6 705 I 144 261 I 196 921 I

14. Kapitaalprojekte 16 366 310 I 8 064 271 I 21 751 020 1

!INKOMSTE

108 509 079

lGesamentlike Inkamste- en Uitgawestaat
IEksterne rente verdien: Gekonsolideerde Leningsfonds

3 133 449

lTrustfondse: (Alle rente uitgesluit)

1 288 308

|PadÂ«xnmeÂçers
IPaaiesubsidie
Bydrae deur Dorpseienaars

175 570

203 625

|

|

|

|

|

|

|

Begiftiging : Parke Ontwikkeling I
: Begraafplaas ,

|

|

|

|

|

I

-

|

I : Paaie en Vloedwater

'- Hoofgeleidings : Elektrisiteit f
Âç Riool I

I : Water â\200\224â\200\224â\200\224J

I- Ontwikkelingsbydrae

I- Parkering

IDorpstigting Â¢ Slegs erfverkope

163 698

I
I
I
|
|
|
I
l
|
|
|
i
|
l
I
I
|

DIE MATE WAARIN DIE DORP VOORSIEN IN DIE BEHOEFTE VIR
NOODSAAKLIKE DIENSTE VIR ALLE BEVOLKINGSGROEPE

4.1 Brandweerdienste

(a) Voertuie :

- 1 Skuimeenheid (Swaar brandweerpomp)
- 1 Swaar brandweerpomp-leereenheid
- 2 Medium brandpampeenhede
- 1 Ligte pomp/reddingseenheid
- 1 Waterdraer/swaar brandweerpampeenheid
- 2 Grasbrandeenhede
- 1 Skuimdraer
- 1 Reddingsleepwa
- 1 Skuimsleepeenheid

Dienslewering :

Brandweerdienste word op 'n 24 uur-basis aan die gemeenskappe van Witbank en Kwaguga gelewer. Humanitêre dienste word aan die gemeenskappe buite die stedelike gebied gelewer. Brandvoorkamingsdienste word deurlopend binne die Witbank munisipale gebied gedoen. Die aantal brandweerdienste wat gedurende 1992 gelewer was, is 246, terwyl 39 reddings uitgevoer was.

4.2 Ambulansdienste

(a) Voertuie :

- 8 Ambulanse
- 1 Pasiënte-bussie
- 1 Reaksievoertuig

(b) Dienslewering :

'n 24 uur-diens word in die hele Witbank landdrosdistrik gelewer en word vanuit â\200\230n sentrale beheerkamer in Witbank beheer.

Die personeel van die Departement Beskermingsdienste lewer ambulans- en brandweerdienste as â\200\230n gesamentlike diens. Die personeel beklee die volgende poste:

Ambulansbestuurders
Brandweermanne

Verkeersbeamptes.
Gedurende 1992 is 4 495 ambulansdienste gelewer.

4.3 Burgerlike Beskerming
Die Stadsraad beskik oor â\200\230n "A"-gradering.

â\200\230n Noodbestuursentrum is in die Burgersentrum geleë wat uit â\200\230n beheer-, kommunikasie- en rampontledingsentrum bestaan. Dië sentrum is volledig toegerus aan die hand van provinsiale voorskrifte. Die diens word ook aan die Indiër- en Kleurlinggemeenskappe gelewer. Opleiding in burgerlike beskerming word ook aan inwoners van Kwaguga, Phola, Schoongezicht, Pine Ridge en die amliggende landelike gebiede verskaf.

Burgerlike beskermingsafdelings is ook reeds in die landelike gebiede Witbank-Suid en Witbank-Noord gevestig.

Terwyl geen gemeenskap ooit daarop kan roem dat hy 100% paraat is nie, kan die groot bydrae wat die burgerlike beskermingskorps van Witbank oor die afgelope jare gelewer het om die inwoners van Witbank tot paraatheid aan te bring en toe te rus, nie gering geskat word nie. Hierdie besondere funksie word deur die Departement Beskermingsdienste met die samewerking van die onderskeie departemente en hulle personeel, verrig en behels onder andere die volgende:-

- * Aanbieding van opleidingskursusse in noodhulp en brandbestryding;
- * die reël- en aanbieding van toepaslike uitstallings;
- * skakeling met skole, organisasies, nywerhede, die sake-sektor en ander in verband met paraatheidsoptredes;
- * hulp met praktiese ontruimingsoefeninge;
- * verspreiding van nuusitems en inligtingstukke;
- die opberging van noodmediese toerusting, en
- * hulpverlening met burgerlike beskermings-organisasie in aanliggende gebiede.

Die Sekuriteitsafdeling van die Stadsraad bestaan uit 33 amptenare in uniform wat raadseiendom bewaak asook begeleidingsdienste hanteer. 'n 24 Uur-diens, word 7 dae per week gelewer. Sekuriteitsdienste word verder deur verskeie privaat sekuriteitsondernemings in Witbank onderneem.

Provinalis)

Die streekskantoor van die TPA is te Middelburg geleë en word wetstoepassing op twee deurpaaie, die N4 en N12, gesamentlik met die verkeersafdeling van Witbank, hanteer.

Muiaicia

Die verkeersafdeling bestaan uit 3 onderafdelings, te wete wetstoepassing-, tegniese- en verkeersadministrasie. '

Die personeelkorps van die verkeersafdeling bestaan uit 22 wetstoepassingsbeamptes, 11 werksaam by die tegniese afdeling en 3 by die verkeersadministrasie.

Twee beamptes hanteer inspeksies ten opsigte van handels- en hondelisenisies. Die verkeersbeamptes is ook opgelei in brandbestryding en ambulansdienste en word ook as sodanig aangewend. â\200\230n Honde-eenheid bestaande uit 6 hanteerders en 6 honde, maak ook deel uit van die verkeersafdeling.

Li e

Gedurende 1992 is 1 378 bestuurderslisensies uitgereik.
 Totale aantal van 7 984 motorvoertuie is getoets en
 bedrag van R91 085 is vir handelisensies gevorder.

(b) Geregistreerde voertuie in Witbank

Daar is tans 79 094 geregistreerde voertuie in Witbank waarvan 535 geregistreerde huurmotors is en 785 ander openbare voertuie.

4.7 Openbare parkering

Tydens sekere spitstye word tekorte ondervind, maar andersins is genoegsame parkering beskikbaar.

Daar is 713 parkeermeters in die sentrale besigheidsgebied en 330 straat parkeervakke vir gratis parkering.

Drie parkeerterreine in die sentrale besigheidsgebied word deur betaal- en vertoonstelsels beheer en parkeergeriewe vir 900 voertuie word voorsien. Ses privaat parkeerterreine bied gratis parkering aan ongeveer 2090 voertuie.

5.1 Witbank Nasionale Varsproduktemark

Witbank Nasionale Varsproduktemark is in Witbank geleë. n Volledige inspeksie- en graderingsdiens word ingevolge die Bemarkingswet op beheerde produkte uitgevoer. Die hoofafsetgebied is die Hoërvelde.

Die groei in omset en massa word in onderstaande tabel aangedui:

BOEKJAAR
D | ams

14 163 846 + 17,58%

12 046 538 + 32,04%

+ 14,97%

7 934 668 + 5,81%

7 498 655 + 15,59%

I
|
1
|
|
|
1
i 9 123 105
|
I
|
I
! 6 487 488

+ 9,73%

SR D \$Y R et TIOUNE LIRS RS

5.2 Vliegveld

â\200\230'n Goed toegeruste gelisensieerde vliegveld bestaan, met â\200\230n vliegklub en twee opleidingsinstellings.

Die vliegveld is Skm buite Witbank gele& en bestaan uit:

â\200\230n oppervlakte van 105 hektaar.

twee aanloopbane - gras en teer.

teeraanloopbaan 1,25km in lengte en 45 meter breed
geregistreer as grasaanloopbaan aangesien die teerblad
nie die vereiste breedte is nie.

grasaanloopbaan 1,5km in lengte en 45 meter breed.
vliegveld gelisensieer vir dagvlugte. Beligting word
tans aangepas vir nagvlugte.

een eindpuntgebou/beheertoring, word net naweke benut.
aantal vlugte : 3686 per jaar.

aantal passasiers : 1144 per week.

aantal lugvaartuie gehuisves : 25 vliegtuie.

een privaat lugredery, gevestig.

vorm belangrike deel van Witbank en omgewing se
burgerlike beskermingsplan. Departement van
Vervoerdienste het reeds â\200\230n V.O.R.-baken by die lughawe
opgerig.

â\200\230n Privaat koerierdiens gebruik ook die fasiliteite.

5.3 Begraafplase

Die volgende begraafplase word deur die Stadsraad in die
Witbank munisipale gebied bedryf:

Joubertsrust

P.R.M.P.-begraafplaas.

Moslem- en Hindoe-begraafplase langs die P.R.M.P.-begraafplaas.

Begraafplaas vir Schoongezicht woongebied.

200\230'n Begraafplaas in Clewer.

200\230n Moslem en Hindoe-begraafplaas vir inwoners van Pine Ridge.

200\230n Streeksbegraafplaas vir alle rasse-groepe word vir die toekoms in die vooruitsig gestel.

VERBRUIKERSDIENSTE

6.1 Water

Witbank beskik oor die grootste munisipale dam in Suidelike Afrika wat water aan die dorp voorsien. 4 Reuse pamppe pamp water (69,7 Ml/dag) vanaf die Witbankdam na die suiweringswerke en vir rouwatervoorsiening. Water word deur die Witbank watersuiweringswerke gesuiwer en ook aan Kwaguqa, Schoongezicht en Phola voorsien. Lengte van verspreidingslyne beloop 409 km. Water word aan ongeveer 271 000 mense in die distrik voorsien.

Die waterverbruik van Witbank volgens die rouwater na verbruikers en
rouwater wat gesuiwer word is soos volg:

WATERVERBRUTK VAN WITBANK VOLGENS ROUWATER NA VERBRUIKERS (NYWERHEDE)
EN WATER GESUIWER (HUISHOUELIK) ,

VERBRUTKE IN MEGALITER

1991 JANUARTE FEBRUARTE MAART APRIL MET JUNIE

Rouwater na verbruiker 379,985 401,169 237,799 232,776 163,285 155,791
Rouwater gesuiwer 1 844,094 1 549,532 1 629,907 1 629,907 1 826,940 1 688,770

JULIE AUGUSTUS SEPTEMBER OKTOBER NOVEMBER DESEMBER

Rouwater na verbruiker 204,430 651,041 293,162 232,162 434,338 380,051
Rouwater gesuiwer 1886,535 1 796,543 1 848,683 1 824,623 1 905,668 1 539,070
2 090,965 2 447,584 2 141,845 2 056,785 2 340,006 1 919,121

1992 JANUARTE FEBRUARTE MAART APRIL MEI JUNIE

Rouwater verbruiker 366,135 367,066 392,168 350,913 415,420 411,295
Rouwater gesuiwer 1985,847 1 747,788 1 482,220 1 496,254 1 699,143 1 595,446
2 351,982 2 114,854 1 874,388 1 847,167 2 114,563 2 006,741

»
 ®
 WATERVERBRUIK VAN WITBANK
 NYWERHEDE EN HUISHOUELIK
 1991/1992

van

| | | | I | | | | | | | I | [[
 Jan Feb Mrt Apr Mei Jun Jul AugSep OktNovDes Jan Feb Mrt Apr Mei Jun Jul
 MAAND

ATTAAHOHSINH N3 ACAHIAMAN
JANVALIM NVA MIMETIIAYALVM

SOORT VERBRUIK

Rouwater (nywerhede) = 200\224200\224 Gesuiwer (huishoud.)

6.6

Strate

Die totale lengte teerstrate binne die munisipale gebied beloop 365 kilameter.

Valli Seri

Gedurende 1991 is â\200\231n totaal van 224 997 m3 vullis op die hoof stortingsterrein mee weggedoen. â\200\230n Tweede stortingsterrein word bedryf en aangewend vir tuinvullis.

Riolering

Daar is 3 rioolwerke in Witbank gele&. Die totale lengte rioollyn binne die munisipale gebied beloop 414 kilaometer waarin 9794 werksruime voorkom. Daar

word voldoen aan die Waterwet en ongeveer 247 000 mense word deur die rioolstelsel bedien.

Straatligte

Daar is tans 7 500 straatligte in Witbank geïnstal-leer. Die gemiddelde jaarlikse begroting ten opsigte van straatligte beloop R1 032 000,00.

Elektrisiteit

Elektrisiteit is in 'n cormaat beskikbaar as gevolg van verskeie ESKOM-kragentrales in die direkte angewing van Witbank, waaronder Duvha Kragstasie en Kendal Kragstasie.

KRAGVERBRUTK VAN WITBANK VOLGENS DIE KRAGAANKOPE VANAF ESKOM

Weens die amvang van]cragirerspneiding in Witbank, voorsien ESKOM krag aan alle verbruikers met aanvraag groter as 10MVA. Die maksimum aanvraag vir hierdie ESKOM-verbruikers binne die dorpsgrense is ongeveer 300MVA en die verbruiker binne 'n 15km-radius van Witbank 400MVA. Eenhede verbruik is onderskeidelik 2000 miljoen en 5000 miljoen kWh-eenhede vir die 1991/92-finansiële jaar. Witbank se eie maksimum-aanvraag was 80,8 MVA gedurende 1991/92.

KRAGAANKOPE VANAF ESKOM

JAAR EENHEDE AANGEKOOP

1987/1988 333 miljoen

1988/1989 353 miljoen

1989/1990 342 miljoen

1990/1991 337 miljoen

1991/1992 334 miljoen

** Kragagnkope vanaf ESKOM : (Sien aangehegte grafiek)

AANKOPE VANAF ESKOM

MwH

DIE VESTIGING OF UITBREIDING VAN HANDELS- EN NYWERHEIDSAKTIVITEITE

Die totale aantal besighede gedurende 1980 was ongeveer 703, terwyl dit tot ongeveer 1 700 in 1990 toegeneem het.

7.1 Besighede en kantore

Die huidige en potensiële besigheids- en kantoorvloeroppervlakte binne die vernaamste besigheidsgebiede in Witbank is soos volg:

(a) Vloeroppervlakte binne die sentrale sakegebied

i) Besigheidsvloeroppervlakte:

Huidiglik : 106 000m²
 Potensiële : 240 000m²

Kantoor- en besigheidsvloeroppervlakte:

Huidiglik : 156 000m²

Vloeroppervlakte binne die Klipfontein besigheidsgebied

i) Besigheids- en kantooroppervlakte:

Totaal : 53 000m²

HOEVEELHEID BOUPLANNE GOEDGEKEUR o

STADSRAAD VAN WITBANK
1991/1992

â\200\2308

80 -

+ â\202¬661 HAI’INCL

IOL T66T ATAVANVL AVNVA ANNVIINOS NVA ACAVVM NI AIHHTAAAAOH

60

20

Oâ\200\224mMIrm<mOXI

0 -5 SESN CG ANNY a T e B wras ok o e

JarFeertApMeUunJuIAuï¬\201e:DkNmDesJarFewrtAle eUunJulAug@eOkNoDes
MAAND

BOUPLANNE GOEDGEKEUR

Hoeveelheid

```

. 31
WOONEENHEDE ONDERNEMINGS EN| AANBOUINGS TOTAAL
b STAT MONS | | |
MAAND . .
0o || e o iy |
.IJAN | 4 I 450 950| 2 1 1 032 650| 45 | 1 094 575| 51 I 2 578 175 '
IFEBR I 11 I 1 334 525' I 1 32 I 665 175| 43 I 1 999 700 I
lIMRIâ\200\230 l 7 I 1 068 825| 4 l 3 846 400| 31 I 1 396 225' 42 l 6 311 450 I
IAPR I 12 | 1 616 400| 2 | 1792 000' 39 | 792 850| 52 I 3 201 250 I
IMEI I 13 I 1 499 095| I | 53 I 1 153 075| 66 I 2 652 170 l
IlJUN I 7 I 1 812 250| 2 | 1 503 025| 27 I 843 700| 36 I 5 158 875 I
IJUL I 15 I 2 044 825| 5 I 2 637 775| s3 l 1 391 100| 3 I 6 073 700 I
'IA[E I 48 l 6 653 175| 1 | 480 000' 43 l 1 496 925| 67 I 8 630 100 I
ISEPT l 24 | 4 795 075| 5 I 1 436 125| 35 I 1 247 425' 64 I 7 478 625 I
'IOKIâ\200\230 I 10 I 1 964 050| 3 l 1569 000' 26 l 654 075| 39 I 4 187 125 I
NOV I 25 I 2 659 075| 2 I 379 200| 23 | 883 050' 50 I 392 325 I
llDES I 3 I 207 000I I 1 20 I 947 275' 23 I 1 154 275 I
% > et o ) I
I 179 127 105 245| 26 114 676 175'427 â\200\231 12 565 450'606 !53 346 770 I

```

ONDERNEMINGS EN
ISTAAT MUNS I

AANBOUINGS

TOTAAL

IHOEV.I WAARDE

HDEV.I WAARDE

HOEV., WAARDE

| |
33 | 4 323 450' 1
20 I 2 829 750 | 1
19 | 2 770 125' 1
6 I 897 575 |
e I 2 090 000I

2
8 I 1 062 275 | 3

74 500'
337 200{
30 500'
3110 156 |

43 I 1 165 500 | 64

|
} 157 500' 22 I 1 830 425 | 56 I 6 311 375 '
|

1 4 069 750 I

33 I & 115 455I 53 | 4 222 780 I

18 I 707 025' 24
40 I 2 131 925 | 59
32 | 999 275 | 43
I 39 â\200\231 3 307 900! 47

' 1 604 600 I
I 4 252 425 I
1 3 164 706 I
I 5 563 475 1

i 3 |16 228 750' 8 | 3709 856 |

|

I

I

8 1 2 255 575| }

I I I I

227

111 250 505â\200\231296

|29 189 111 I

DIE BESKIKBAARHEID VAN GROND EN ERWE

9.1 Woonerwe

Ongeveer 8 000 erwe wat reeds gediens is of geproklameerde erwe wat nog gediens moet word, is beskikbaar, asook 200\230n verdere ongeveer 6 500 hektaar vir residensiële ontwikkeling.

Sakepersele

Verskeie persele binne die sentrale sakegebied is nog beskikbaar. Die beskikbare onontwikkelde besigheidsvloeroppervlak-

te binne die sentrale sakegebied beslaan huidiglik ongeveer 100 000 m². (Sien asb. 7.1)

Industriële persele

Ongeveer 66 nywerheidserwe is huidiglik binne gevestigde nywerheidsgebiede beskikbaar vir ontwikkeling, terwyl nog ongeveer 270 erwe na dorpstigting aan potensiële ontwikkelaars beskikbaar gestel kan word.

Ongeveer 6 500 hektaar is tans binne die munisipale gebied van Witbank vir ontwikkeling beskikbaar.

Fisi Shib s

Die infrastruktuur is goed gevestig en die uitbreiding

ANDER ASPEKTE WAT GROET SIMBOLISEER

Witbank, saam met Middelburg, het reeds tot so 'n mate as eenheid ontwikkel dat dit as 'n sub-metropool in die Oos-Transvaal beskou word. Dié sub-metropool se distriksbevolking is reeds meer as 400 000.

Satelietskampusse van die Universiteit van Pretoria en die Pretoriase Technikon asook 'n Streekabattoir en Streekteater is in Witbank gevestig.

DIE BETANGRTKHEID VAN DIE DORP AS NASIONALE- OF STREEKSENTRUM VIR
DOELETNDES VAN:

Verskeie handels, kamersiÃ©le en finansiële streekskantore is in
Witbank gevestig en dien as invloedsg gebied vir die hele streek.

11.1 Kleinhandel

11.1.1 Kleinhandel:

Witbank se kleinhandelsinvloedsgebied strek oor die
hele Oostelike Ho&veld.

Witbank dien as handelsentrum vir die omliggende
streek en bedien ondermeer die dorp Kwaguga,
amliggende myne en kragstasies.

2 482 Handelslisensies is in totaal gedurende 1992
uitgereik en kan as volg ingedeel word:

,11.1.2 Tipe besighede:

Afdelingswinkels
Algemene handelaars
Korporasies
Huishoudelike goedere
Klerasie

Motorhandel en verwante dienste
Vervoer

Professies
Finansiering
Dienstelewering
Nywerheidsgoedere
Voedsel

Die volgende superwinkels is reeds in Witbank gevestig: Pick a Pay (Superstore), O.K. Bazaars en Shoprite. Spar het ook â\200\231â\200\230n reeks gevestigde supermarkte in Witbank.

11.2 Groothandel

Verskeie groot verspreiders is in Witbank gevestig en net s00s in diÃ© geval van kleinhandel, bedien hierdie groothandelaars die amliggende streke. Hierdie groothandelaars sluit varsprodukte, varsmelkprodusente, farmaseutiese produkte, boumateriaal en verbruikersgoedere en duursame produkte in.

Nywerheid

Produkte wat plaaslik vervaardig word, word landswyd en op internasionale gebied bemark, met goed gevestigde kleiner ligte nywerhede ter ondersteuning. Veral swaar staalnywerhede en aanverwante bedrywe speel â\200\230n belangrike rol. Witbank het sy ontstaan en belangrikheid te danke aan die beskikbaarheid van steenkool in die amgewing en verskeie myne bestaan in die amgewing.

Die nywerheidsektore in Witbank en amgewing is veral toege-spits op elektrisiteitsopwekking, mynbou en konstruksieverwante bedrywe. Twee van ESKOM se grootste kragentrales, Duvha- en Kendal kragstasies, is in die Witbank-omgewing gele&. Die twee kragentrales het die vermo& om onderskeidelik 3450 MW en 3200 MW op te wek terwyl â\200\230n kleiner sentrale in die omgewing, Wilge Kragentrale, 199 MW opwek. Dit verteenwoordig 17,69 van die totale opwekkingsvermo& (38 846 MWO) van ESKOM. 70 % van die land se krag word in die HoÃ©veld opgewek en versprei. Matla- en Kriel kragentrales wat ongeveer 60 km van Witbank, in die Kriel amgewing gele& is, wek onderskeidelik 3450 MW en 2700 MW op. Steenkoolmyne wat aan die Gencor- en Rand Mines-groep, behoort asook verskeie kleiner mynbou-instansies, is in die Witbank-amgewing

geleë en word steenkool gemyn waarvan 200\230n groot hoeveelheid vir die opwekking van elektrisiteit gebruik word. Die Departement van Mineraal en Energiesake se statistieke dui daarop dat binne 200\230n 60 km - radius rondom Witbank, met die Middelburg landdrosdistrik uitgesluit, 44 miljoen ton steenkool ontgin word wat 26,5 % van die totale gemynde ton steenkool in die Oos-Transvaal (166 miljoen ton) beloop. 95 % van alle steenkool in die Republiek van Suid-Afrika word in die Oos-Transvaal ontgin. 200\230n Groot persentasie van hierdie steenkool word ook uitgevoer en buitelandse valuta word daardeur verdien.

Een van die groot staalondernemings, Highveld Steel and Vanadium Corporation, is in Witbank geleë. Highveld Steel, Ferrometals, Transalloys en Rand Carbide is van die grootste verdieners van buitelandse kapitaal en word groot hoeveelhede staal uitgevoer, asook plaaslik gebruik.

Daar is 3 groot brandstofdepots wat brandstof aan die Oos-Transvaalstreek voorsien.

276 Benutte nywerheidserwe is in Witbank Munisipale gebied ontwikkel. (Geproklameerd).

Landbou

Gemengde boerdery wat akkerbou en veeproduksie (skape en beeste) insluit, kom voor. Die grond is suur en besproeiing uit fonteine, strame en damme vind op klein skaal plaas. Die hoofgewasse wat verbou word is mielies, bone, aartappels en sonneblomme. Die tipe weiding wat voorkom is oostelike suurbakenveld en die drakrag wissel vanaf 3 na 5 ha/grootvee eenheid. Die weiveldbedekking is redelik goed.

11.5 Finansiële instellings

Die volgende handelsbanke en bouverenigings is in Witbank gevestig:

- * Trustbank
- * Volkskas
- * Eerste Nasionale Bank

- Standardbank (met streekkantoor)

- * Nedbank
- * Allied
- * United
- * Perm

- * NBS

- * Saambou Bank

- * Nedfin (Nedbank)

- * Bankfin (ABSA)

- * Stannic Finansieringshuis

11.6 Versekeringsmaatskappye

Die volgende versekeringsmaatskappye is in Witbank gevestig:

Old Mutual

Sanlam

Mutual and Federal

Santamversekering

Nedfin (Nedbank)

Bankfin (ABSA)

Stannic Finansieringshuis

Auto and General

IGI versekering

Liberty Lewensgenootskap

Metropolitan Lewensversekering

Prudential Assuransie (Liberty)

Momentum

Prestasi

Protea Assuransie

11.7 Administratief

11.7.1

11.7.1.1

Regeringskantore.

Die volgende regeringskantore, wat streekkantore is, kam in Witbank voor, naamlik:

Departement van Binnelandse Sake

(Streekkantoor)

Departement van Mannekrag

(Streekkantoor van Noard-oos Transvaal)

Transvaalse Provinsiale Administrasie : Tak
Gemeenskapsontwikkeling

(Streekkantoor)

Departement van Mineraal en Energiesake

(Streekkantoor)

Die volgende regeringskantore, wat takkantore is,
is in Witbank gevestig, naamlik:

Onderwys hulpsentrum

(Takkantoor)

Departement Gesondheidsdienste en Welsyn

(Takkantoor)

Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling

(Takkantoor)

Departement van Onderwys en Opleiding

(Takkantoor)

Ontvanger van Inkamste

(Streekkantoor vir volgende dorpe:

Witbank, Middelburg, Machadodorp, Carolina,
Badplaas, Belfast, Waterval Boven, Groblersdal,
Kwandebele.

Suid-Afrikaanse Bloedoortappingsdiens

(Takkantoor)

Polisiëring

Witbank beskik oor die grootste dienslewerende polisiekomponent in die Oos-Transvaal-gebied. Die polisieëringstake van Witbank en omliggende distrik kan soos volg ingedeel word:

i.) Sigbare Polisiëring met Lt. Kolonel J.J. van Rensburg as bevelvoerder. Bouwerk aan 'n nuwe polisie-stasie vir Witbank en distrik neem binnekort 'n aanvang en hierdie stasie, waarin die misdaadondersoekdiens ook gehuisves sal word, sal bydra dat die diens beter gesentraliseer word. Die polisie-stasie en munisipale-polisie-stasie in Kwaguga val ook onder beheer van bogenoemde bevelvoering;

Misdaadondersoekdiens met 'n majoor as bevelvoerder;

iii.) Misdaadinligtingsdiens met 'n luitenant as bevelvoerder;

iv.) Kriminele Rekord Sentrum met 'n majoor as 'n bevelvoerder;

v.) Afdeling Gemeenskapsverhoudinge met 'n majoor as bevelvoerder, en

vi.) Trokdiefstaleenheid met 'n kaptein as bevelvoerder wat die hele Oos-Transvaal bedien.

Korrektiewe Dienste

Die Witbank Gevangenis is 'n volledige toegeruste gevangenis met die toepaslike geriewe. Die hoofkantoor vir Oos-Transvaal is ook hier gevestig.

Streeksdiensterade

Die Hoërveldse Streeksdiensteraad is in Middelburg gevestig, maar Witbank lewer belangrike insette tot die funksionering van die Streeksdiensteraad. Die stemkrag van Witbank bedra 30 % van die totale stemkrag.

Witbank en omgewing lewer die grootste inkamste in die Streeksdiensteraad-gebied en dit word gereflekteer teen die stempersentasie van die Stadsraad by die Streeksdiensteraad Hoërveld.

33% van die inkamste vanuit die streek (R39 693 702 vir 1992/93) word verkry vanuit die Witbank, Kwaguga, Phola en Ogies streek, sowel as die Landelike Rade.

Die huidige Streeksdiensteraad bestaan uit raadslede wat die volgende plaaslike liggemeente verteenwoordig:

KRAGAANKOPE
1991/92
R

[
(Yο}

ο= NN

H R R R R RE R R EBE PR R R BRBBRRBRBRBBBERDODNDNDW

w
N

Ontwikkelingsdienste

a)

Distriksontwikkeling.

Die Stadsraad erken ook sy verantwoordelikheid om die sekretariaat van die DOK te voorsien en lewer hierdie diens ook lreeds die afgelope nege jaar.

Huidiglik word daar gepoog om die funksie van die DOK ocor te dra na die privaatsektor ten einde reg te laat geskied aan die beginsels van streekontwikkeling, naamlik dat dit â\200\230'n instelling is om privaatsektor die geleentheid te bied am insette te kan lewer en in deurvoering te gee aan die sentrale owerheid, in verband met sosio-ekonomiese ontwikkelingsaksies.

Die Witbank Ontwikkelingsforum het onlangs tot stand gekam en raadslede van Witbank speel â\200\230n vername rol in die funksionering van hierdie forum. Verskeie organisasies, politieke partye, verenigings, ensovoorts verteenwoordig die gemeenskap op die forum. Die hoofdoel van die forum is am pro-aktief op te tree in die sosiaal-ekonomiese rekonstruksie-proses wat tans

b)

45

landswyd aandag geniet. Die doelwit word bereik deur die herordening van die ontwikkelingsaktiwiteite, verbetering van kommunikasie, wverhoudings en vertroue, die insameling van fondse en die koSp-tering van kundige persone.

Streeksontwikkeling

Die Stadsraad van Witbank het die afgelope nege jaar direkte en indirekte verteenwoordiging en deelname geniet op die Volle Komitee en verskeie Staande Komitees van die SQAK, soos :

- * Toerisme;
- * Infrastruktuur;
- * Handel en Nywerheid;
- * Bemarking, en
- * Verstedeliking.

â\200\230n Werknemer van die Stadsraad, mnr. H.C. du Plooy, is onlangs aangestel as volle lid van die SQAK.

Voorts het die Stadsraad van Witbank belangrike bydraes gemaak tot verskeie projekte, studies en strategie& van die SOAK en het die Stadsraad ook verskeie bydraes

gelewer en ontwikkelingsgedagtes geïnisieer soos die daarstelling van die Witbank/Middelburggebied as sekondêre stedelike gebied en die ontwikkeling van 'n toerismestategie vir die Oos-Transvaal. Die daarstelling van 'n voltydse sekretariaat vir die SOV is nog 'n saak wat deur die Stadsraad geïnisieer is.

As die grootste dorp in die Oos-Transvaal, erken en vervul die Stadsraad van Witbank 'n leidinggewende rol op die gebied van streekontwikkeling.

Die Stadsraad van Witbank het neges jaar gelede verantwoordelikheid vir die sekretariaat van die Suidoos-Transvaalse Streekontwikkelingsvereniging (Streek 27) aanvaar, welke diens steeds gelewer word.

'n Voormalige raadslid en Burgemeester, mnr. P.P. Broodryk, het vir geruime tyd voor sy aanstelling as Voorsitter van die Streeksdienseraad Hoërskool, die amp van Voorsitter van die SOV en lid van die SOAK bekleed. Hy is opgevolg as

c)

47

lid van die Uitvoerende Komitee deur die Voorsitter van die Bestuurskomitee, raadslid G.F.C. Voss, wat hierdie posisie vir twee jaar beklee het.

Die voormalige Stadsklerk, mnr. J.D.B. Steyn, het vir een jaar, in die beginjare van die SOV, die amp van Sekretaris beklee, waarna hy tot en met sy aftrede in November 1990 gedien het as lid van die Uitvoerende- sowel as die Dagbestuur van die Vereniging.

Die Stadsraad van Witbank word huidiglik op die Uitvoerende Komitee van die Vereniging verteenwoordig deur die Stadsklerk, mnr. J.H. Pretorius.

Streekdispuutbeslegtingskamitee

Die hoofkantoor van die Streekdispuutbeslegtingskamitee vir Streek F is in Witbank gevestig. Die Verenigde Volke se waarnemerspan, wat die vredesproses in die hele Hoërveldstreek monitor, is ook hier gevestig.

11.8 Professioneel

Witbank beskik oor 'n groot aantal professionele persone wat 'n verskeidenheid professionele dienste lewer, onder andere :

4 Argitekte

22 Belastingkonsultante

2 Bourekenaar

1 Geoloog

229 Ingenieurs

3 Landmeters

5 Geoktrooieerde Rekenmeesters

36 Prokureurs

4 Raadgewende Ingenieurs

3 Stads- en Streekbeplanners

4 Veeartse

591 Onderwysers

83 Algemene praktisyns

12 Tandartse

21 Mediese Spesialiste

(Patoloog, radioloog, chirurg, ginekoloog, oogspesialiste, ortopedis, oor-neus-keel, dermatoloog, neuro-chirurg, ortopediese chirurg, narkotiseurs)

Fisioterapeute

Spraakterapeut

" Die Aankundiges

Sielkundiges

Begrafnisondernemers

Water Laboratorium

Steenkool Laboratorium

H N N N S

(a) Argitekte.

Vier goed gevestigde argiteksfirmas is hier geleë en praktiseer nie net in Witbank nie, maar ook in die streek.

(b) Bourekenaars.

Een firma is gevestig.

(c) Ingenieurs.

Die Stadsraad beskik oor professionele ingenieurs wat in Witbank en die streek belangrike bydraes lewer. â\200\230n Verdere ongeveer vyf ingenieursfirmas is al hier gevestig wat ook binne en buite die dorp werksaam is.

(d) Landmeters.

â\200\230n Goed gevestigde landmetersfirma bestaan in Witbank.

(e) Beplanners.

Die Stadsraad beskik oor twee professionele stadsbeplanners, terwyl â\200\230n gevestigde firma met stads- en streeksbeplanners in Witbank en die streek werksaam is.

(f) Geoktrooieerde Rekenmeesters.

Ongeveer vyf geoktrooieerde rekenmeesters-firmas is hier gevestig.

11.9 Abattoir

Die Abattoir Korporasie beskik oor â\200\230n A-graad, klas 2-streekabattoir met â\200\230n slagkapasiteit van 250 beeseenhede per dag. Ruim onderdak, meerdoelige kraalruimtes, asook ruim verkoelingsgeriewe en verkoelde uitlaai-areas maak deel uit van die abattoir. Die abattoir bedien Witbank, Middelburg, Ogies, Balmoral en amgewing.

GESONDHETD

12.1 Hospitale

(a)

Provinsiaal

Die Witbankse Hospitaal is in 1931 in gebruik geneem, opgegradeer en uitgebrei deurdat in 1991 nuwe teaters, â\200\231â\200\230n kraameenheid, ongevalle en buitepasiÃ©nt-fasiliteite gebou is.

Die verdeling van beddens by die hospitaal is soos volg:

5 Teaterbeddens
56 Kinderbeddens
92 Chirurgies

121 Medies

16 Kortverblyf

4 Intensiewe sorg
60 Kraambeddens

Totaal 324
Gevalle 1992

Toelatings - 20 939
BuitepasiÃ©nte en ongevalle - 39 340
Chirurgiese operasies - 4 788

Die bre& gemeenskap van Witbank, sowel as die aangrensende dorp, Kwaguga, word deur die hospitaal bedien. â\200\230n Helistop is opgerig ten einde voorsiening te maak vir die vinnige vervoer van pasiÃ©nte wat kritiek beseer of ongesteld is.

b)

Privaat

Privaathospitaal (Kosmos Hospitaal) in die dorp beskik oor 98 beddens. Die hospitaal is in die Kosmosentrum, Presidentlaan, geleë. Die hospitaal beskik oor 4 teaters.

Die verdeling van beddens by die hospitaal is soos volg:

4 Teaterbeddens

8 Kinderbeddens

4 Intensief

82 Medies / Chirurgies beddens.

Ongeveer 875 pasiënte word per maand hier opgeneem.

'n Teringshospitaal met 100 beddens is deur SANTA binne die munisipale gebied van Witbank gevestig.

Klinieke

Munisipale klinieke vir Blankes, Kleurlinge en Indiërs word bedryf, terwyl die Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling ook klinieke bedryf. Die volgende dienste word by die onderskeie klinieke gelewer:

Gesonde Baba-Kliniek

Hierdie diens help met die monitering van die groei en ontwikkeling van jong kinders en kleuters van geboorte tot dat hulle skoolpligtig is. Borsvoeding word geesdriftig aangemoedig en waar nodig word daar instruksies gegee oor komplimentêre en aanvullende voeding wanneer daar met vaste kos begin word. Moeders word aangemoedig om die groeikaart as gids vir hul kinders se ontwikkeling te gebruik.

Bywoningsyfers 1992

Blankes - 7 739
 Kleurlinge - 742
 Asiërs - 74
 Swart (In Witbank dorp) - 458

Evaluering van Babas en Kleuters

Evaluering word op verskeie ouderdamsvlakke gedoen. Leiding word aan ouers gegee met die hantering en stimulering van die kind en indien nodig word probleemgevalle na algemene praktisyns verwys.

iii) Immisering en Beheer van Aansteeklike

iv)

Siektes

Alles moontlik word gedoen om hoër vlak van immniteit te bereik teen oordraagbare siektes soos tuberkulose, witseerkeel, kaakklem, kinkhoes, poliomiëlitis en masels, deur kinders in hulle kleintyd te immiseer. By alle laerskole en hoërskole binne die munisipale gebied word daar BOG-immuniserings aan alle graad een-, standerd vyf- en matriekleerlinge gegee. Spesiale maselvoorkamingsveldtogte word geloods om ouers van die komplikasies wat die siekte kan meebring, bewus te maak.

Besoeke aan Bewaarskole en Dagmoeders

Dagmoeders doen by die Stadsraad aansoek om as dagmoeders te registreer. Die moeder word dan deur hoër gesondheidsinspekteur en hoër verpleegkundige tuis besoek, waarna hoër aanbeveling gemaak word of die dame geskik is vir die versorging van kinders al dan nie. Hierdie dames word ook aangeraai om aansoek te doen by die Dagmoedervereniging vir registrasie. Besoeke aan dagmoeders en bewaarskole word gedoen om veral toe te sien dat algemene higiëne-standaarde gehandhaaf word, dat alle kinders goed versorg word en geimmuniseer is.

1992

Dagmoeders en bewaarskole besoek - 414

Aantal Immuniserings gedoen - 569

Gesinsbeplanning

Gesinsbeplanningsdienste word waar moontlik saam met kindergesondheid- en immuniserings-klinieke gelewer. 'n Ginekoloog doen twee-weekliks diens wanneer binnebaarmoeder-toestelle ingeplaas en probleme bespreek word.

Hierdie is 'n uiters konfidensiële diens en word die verpleegkundige dikwels as 'n vertroueling gesien waar sy dan raad en verwysings moet doen in verband met huislike, seksuele en ander probleme. Totaal van 8 847 persone het die klinieke gedurende 1992 besoek.

Kankervoorkaming

Papsmere word op 'n twee-weeklikse-basis gedoen en kliënte word aangemoedig om van die diens gebruik te maak. Diegene met tekens van verdagte atipiese en ligte tot gematigde displasiese servikale selpatologie word gemonitor, terwyl diegene met ernstige displasie of positiewe tekens van karsinoom insitu, vir verdere ondersoeke en behandeling na die provinsiale hospitaal of na hulle private geneeshere verwys word. Gepaardgaande met hierdie diens word borsondersoeke uitgevoer en word die selfondersoek van die bors aan vrouens geleer.

vii) Tuberkulose Beheer

Die beleid is om soveel pasiënte moontlik as buitepasiënte te behandel. Roetine B.C.G.-immuniserings van pasgeborenes word in die kraamafdeling van die provinsiale hospitaal toegedien en 705 B.C.G. - immuniserings was gedurende 1992 gedoen.

75 Sputum-monsters was gedurende 1992 geneem waarvan 3 positief was. Om tuberkulose aan bande te lê, word daar veral gekonsentreer op die groepe in die gemeenskap wat aan die grootste gevaar blootgestel is, naamlik voor-skoolse- en skoolkinders. Die B.C.G.-immuniseringsprogram behels dat alle skole binne die munisipale gebied tydens die eerste kwartaal van die jaar besoek word en immuniserings aan alle graad een-, standerd vyf- en matriek-leerlinge toegedien word.

viii) Psigiatriese Dienste

Lokale van die gesondheidsentrum word beskikbaar gestel aan die Psigiatriese Gemeenskapsdiens vanaf Pretoria elke derde Donderdag van die maand. 879 Pasiënte was gedurende 1992 gekonsulteer en as buitepasiënte behandel. Die diens word slegs op 'n afspraak-basis gelewer.

Geriatrisiese Diens

â\200\230'n Gesondheidsbevorderingsdiens word aan alle bejaardes van 60 jaar en ouer gebied. Geriatrisiese diens sluit huisbesoeke inâ\200\234ten einde die bejaarde se vermo& om die daaglikse lewe te kan hanteer, asook huislike omstandighede te evalueer. â\200\230n Geneeskundige-beampte doen by die verskillende bejaarde-sentrums op â\200\230n gereelde basis aan ten einde â\200\230n volledige mediese ondersoek en evaluering van die bejaardes te doen. Opvolg-huisbesoeke hang af van die bevindings tydens die eerste huisbesoek en die vermo& van die pasi&nt om homself te kan help.

Tienervoorligting

Die doel is om tieners voor te berei vir hul rol as volwassenes, am hul eie liggame en emosies te ken en te verstaan, am die proses van bevrugting en geboorte te verstaan, om die implikasies van vroe& seksuele verhoudings te verstaan, am wetgewing ten opsigte van seksuele verhoudings met minderjariges te verstaan en am meer te wete te kom oor seksuele oordraagbare siektes, vigs, kanker, dwelms en kindermolestering.

xi)

57

Voorligting Primêre Gesondheid

Gesondheidsvoorligting bly 'n integrale deel van die pligte van alle personeellede. In die aanraking met elke kliënt of pasiënt is daar 'n opvoedkundige komponent. Die beleid van voorligting aan klein groepies en aan individue by die gesondheidsentrums en in die gemeenskap, word daadwerklik geïmplementeer.

Voorles.

Swangerskap, kraam en peuperium, is 'n natuurlike aangeleentheid in enige vrou se lewe en sy behoort sover moontlik deur al die stadiums te gaan sonder skade aan haar gesondheid as gevolg daarvan. Deur voorgeboorte klasse word kennis oorgedra wat lei tot 'n ontspanne swangerskap en geboorte. Die belangstelling en bywoning is besonder goed.

xiii) Genetiese Diens

Die diens is ingestel vir die vroeë opsporing en behandeling van genetiese afwykings. Gevalle wat tydens tuisbesoeke of kliniekbefoeke waargeneem word, word vir behandeling verwys. Baie gevalle word ook op 'n vroeë stadium deur geneesher vir verdere opvolging verwys.

ixv) Streek Vigsvoorkomingssentrum

200\230n Vigsvoorkomingssentrum is met ingang 1 Desember 1992 in die Burgersentrum van Witbank Stadsraad gevestig en vigsvoorkamingsopleiding van die volgende Landdrosdistrikte word vanuit hierdie sentrum beplan, georganiseer en gekoördineer:

Groblersdal Standerton
Witbank Ermelo
Middelburg Amersfoort
Balfour Volksrust
Hoërveldrif Wakkerstroom
Bethal Piet Retief

Raad op Buite Stedelike Gebiede-Kliniek
Die Raad op Buite Stedelike Gebiede bedien ook 200\230'n kliniek wat in Witbank gevestig is vir die uitsluitlike gebruik van persone buite die munisipale gebied van Witbank woonagtig.

12.2 Mediese Spesialiste

Ongeveer 13 mediese spesialiste praktiseer in Witbank en sluit patoloog, radioloog, chirurg, ginekoloog, oogspesialiste en oor/neus/keel-spesialiste in.

Mediese Spesialiste
Besoekende Spesialiste
Radioloog

Patoloog

Sielkundiges

12.3 Algemene Praktisyne

Meer as 10 praktyke wat nie net Witbank nie, maar ook die streek bedien, is in Witbank gevestig.

Algemene Praktisyne - 46
Besoekende Praktisyne -

Hospitaal Dokters - 9

Tandartse, insluitende Spesialiste

Ongeveer 12 tandartse is in Witbank gevestig.
Nie Persoonlike Gesondheidsdienste

Omgewingsgesondheid is die fundamentele basis van voorkamende openbare gesondheid en hierdie afdeling ondersoek die omgewingstoestande wat skadelik vir die gesondheid van 'n gemeenskap kan wees, evalueer die toestande, gee advies en tref maatreëls om daardie toestande te beheer.

a) Die volgende weerspieël sommige handelinge, ondersoeke en inspeksies wat gedurende 1992 plaasgevind het:

Slaghuise
Voedselafval

Voedselafleweringervoertuie
Bouplanne / Uitlegplanne

Varsprodukte Mark-inspeksies

Die Witbank Nasionale Varsprodukte Mark word daaglik geinspekteer. â\200\230n Voltydse gesondheidsbeampte/gradeerder van die Departement Gesondheidsdienste is verantwoordelik vir die inspeksie en kontrolering van alle produkte wat vir verkoop by die mark aangebied word. â\200\230n Totaal van 423 151 kg. groente en vrugte was afgekeur as ongeskik vir menslike gebruik. Twintig monsters is geneem en deur die staatslaboratorium ontleed vir moontlike kontaminasie deur onkruidodders en aanwesigheid van parasiete. Alle monsters was bevredigend.

c)

d)

61

Melkvoorsiening

Die melk vir menslike verbruik word verkry van ses gelisensieerde melkerye waarvan 200\235 daar een produsent – distribueerder in die munisipale gebied is en die res buite die grense sover as Gemmiston en Johannesburg. Slegs gepasteuriseerde melk word in die munisipale gebied toegelaat. Dit is 200\230n doelwit van die Departement Gesondheidsdienste om te alle tye te verseker dat 200\230n gesonde produk van hoë gehalte die verbruiker bereik.

Geraasbeheer

Onder die Geraasbestrydingsverordeninge van Witbank kan inspektoraat pro-aktief optree in ondersoeke sonder dat klagtes eers ingedien moet word. Tydens aansoeke om dorpsstigting en ook met die nasien van alle bouplanne wat ingedien word, word belangrike insette gelewer ten opsigte van geraasvoorkoming. Daar word veral gelet op die plasing van nywerhede, motorgarages en werkwinkels ten einde oorlaste te voorkom. Die Departement Gesondheidsdienste skakel ook nou met die Stadsbeplanningsafdeling in gevalle waar hoë orde paaie binne die dorp se regsgebied beplan word.

Voorligting

Groot klem word op die verskeie aspekte van gesondheidsvoorligting gelê. Aksies wissel van die normale gesondheidsvoorligting by voedselpersele tot formele gesondheidsvoorligtingssessies. Vierhonderd en veertig persone het gedurende die jaar 1992 lesings bygewoon. Praktiese indiensopleiding word ook aan student-gemeenskapsgesondheidsverpleegsters en gesondheidsbeamptes gelewer. Die beskikbaarstelling van toepaslike lektuur en brosjures asook gesondheidsinligting en praatjies aan organisasies, groepe en skoolleerlinge kry groot aftrek. Die Stadsraad van Witbank is ook 'n geakrediteerde opleidingsentrum vir student-verpleegkundiges en amgewingsgesondheidsbeamptes.

TLugbesoedeling

Grondvlak besoedelingskonsentrasies van rook en swaweldioksied in die munisipale regsgebied van Witbank is deur die jaar gemonitor deur die Departement Gesondheidsdienste by vier moniteringstasies. Lesings word driemaal per week geneem en vorm deel van 'n nasionale netwerk in samewerking met die WNNR. Gedurende die jaar is verskeie klagtes ondersoek deur die Stadsraad se rookbeheerbeampte waar oormatige rookuitlate, reuke en stofoorlaste voorgekom het. Tans is daar 40 brandstofverbruikende toestelle binne die Stadsraad se regsgebied in bedryf wat op 'n gereelde grondslag besoek word om te sien of die afgekondigde

Rookbeheerregulasies nagekom word al dan nie.
Rookbeheerstreeksbevele is van toepassing op
al die residensiële areas in die regsgebied
van die Stadsraad. -

12.6 Reinigingsdienste

Die reinigingsafdeling lewer 'n effektiewe multi-funksionele vuilisverwyderingsdiens. Benewens die normale huishoudelike-, besigheids- en nywerheids-vuilisverwyderingsdiens, word ook 'n tuinafval- en bourommel -verwyderingsdiens teen lae koste gelewer.

a)

Metode van Vuilisverwydering

Die plastieksakstelsel vir vuilisverwydering by huishoudelike persele word met groot sukses toegepas. Geen beperking word op die aantal sakke wat uitgeplaas mag word geplaas nie. Tuinvuilis in plastiese-voerings word ook teen geen ekstra koste verwyder. Huishoudelike vuilisverwydering vind een maal per week by 12 380 wooneenhede binne 'n regsgebied van 22 000 vierkante hektaar plaas. Vuilisverwydering by besighede geskied drie tot vyf keer per week. Goeie vordering is gemaak met die installering van statiese vuilisverdigers by sentra waar baie vuilis verwek word.

Die reinigingsvloot bestaan uit die volgende:

2 X Meganiese Kampakteerders (Stortingsterreine)

5 X 19 m3 Mobiele Agterlaaikompakteerders

1 X 13 m3 Mobiele Agterlaaikompakteerders

3 X Losbak-vragmotors met 100 x 5,5 m2 houer

1 X Watertenker

2 XL.AW.'S

Straatreiniging

Ses en twintig straatveÃ©rs is in diens van die Stadsraad ten einde strate skoon te hou. Daar word spesifiek op die sentrale besigheidsgebiede, gedesentraliseerde besigheidsentrums, hoof toegangsroetes na die dorp asook die stortingsterreine en amgewing gekonsentreer. Probleemgebiede en besige strate word gereeld skoongemaak en strate in woongebiede word slegs indien nodig skoongemaak.

Stortingsterreine

Die dorp word deur drie stortingsterreine bedien, sodanig geplaas dat dit maklik bereikbaar vir inwoners is. Vullis word daagliks gekompakteer en met grond bedek volgens die selmetode. Die hoofstortingsterrein se walle en bodem is met ongeveer 7 meter klei uitgevoer ten einde 'n buffer te vorm om enige probleme met aanliggende steenkoolvelde te voorkom. Onderhandelinge is reeds aan die gang om

200\230n nuwe langtermyn streek-stortingsterrein in gebruik te neem sodra die huidige terrein versadig en afgewerk is. Die volume afval in totaal per jaar wat op die hoof stortingsterrein mee weggedoen is, is soos volg:

1988 ! 1989 || 1990 ! 1991 ! 1992

T L) 1

189 220 m3!202 223 mB!214 906 m3|224 993 m31265 629 m3

12.7 Welsyns- en diensorganisasies

Verskeie welsyns- en diensorganisasies bestaan in Witbank:

Christelike Maatskaplike Raad
Kinder- en Gesinsorgvereniging
Kreupelsorgvereniging
Kankervereniging

Alkoholiste Anoniem

Dierebeskermingsvereniging
Fotografiese Klub
Natuurlewevereniging

Jagters en Wildbewaringsvereniging

13. OPVOEDRUNDIG

13.1 Universiteit

Witbank beskik oor 'n satellietkampus van die Universiteit van Pretoria wat die hele Oos-Transvaal bedien.

Die Universiteit van Pretoria het op 2 Februarie 1989 die Sentrum vir na-uurse onderrig in Oos-Transvaal geopen met vakke wat aangebied was in die Studierigtings BA, B-ED en BCOM. Die studente-tal in 1989 was 307 studente, maar mettertyd het hierdie getal gegroei tot dat daar 416 studente geregistreer het in 1993. Sedert die opening van die sentrum is daar inderwaarheid ook al 112 grade toegeken.

Die sentrum het alreeds baanbrekerswerk gedoen met die oog op die gebruik van die elektroniese kommunikasiemedie om onderrig te hanteer. Eksperimente wat gedoen was waar onderrig vanuit Pretoria deur middel van telefoonverbindinge na Witbank versend is, het 'n nuwe dimensie geopen vir toekomstige onderrigmodelle.

13.2 Technikon

Die dorp beskik oor 'n satellietkampus van die Technikon, Pretoria. Tans is daar 300 geregistreerde studente wat sewe kursusse volg. Vir 1994 word verwag dat ongeveer 650 studente sal inskryf vir 13 voltydse kursusse.

13.3 Kolleges

Daar is ook 'n Tegniese Kollege, met ongeveer 1200 geregistreerde studente per trimester en ongeveer 40 kursusse. 'n Steenkoolmynopleidingskollege met 600 vakleerlinge en leerlingmyners word deur die mynmaatskappye rondom Witbank bedryf.

13.4 Hoërskole

Agt hoërskole met 'n totaal van ongeveer 5200 leerlinge, naamlik W.H. de Klerk, Witbank High, Hoër Tegniese Skool, Reyno Park, Patriot, Greendale, Hertzog en St. Thomas Aquinas is in Witbank gevestig.

13.5 Laerskole

Dertien laerskole, met 'n totaal van ongeveer 7000 leerlinge, naamlik Clewer, Delridge, Duvhapark, Klipfontein, Kragbron, Panorama, Reyno Rif, Robbert Carruthers, Taalfees, Tasbetpark, Witbank Laerskool, Witbank Indian School en St. Thomas Aquinas is in Witbank gevestig.

13.6 Kleuterskole

13.7

Tien kleuterskole, met ongeveer 1293 kleuters kom in Witbank voor:

- * SAVF Witbank Dagversorging
- * Carissa (Transvaal Onderwysdepartement)
- * Duvhapark
- * Haas Das Kleuterskool
- * Kiele Krankie (Transvaal Onderwysdepartement)
- * Klein Duimpie Kleuterskool
- * Kraaines Bewaarskool
- * Liewe Heksie Kleuter-Cum-Bewaarskool
- * Tiny Tots Nursery School
- * Saggeus Bewaarskool

Opleidingsentrums

Privaatsentrums vir ondermeer opleiding ten opsigte van rekenaars, sowel as 'n geletterdheidsentrum bestaan. Verskeie groot nywerhede rondom Witbank beskik oor eie opleidingsentrums.

Die volgende opleiding word ook in Witbank gegee:

13.7.1 Geletterdheid

13.7.2 Nywerheid

13.7.3 Vliegopleiding

13.7.4 Valskermopleiding

13.7.5 Balletskool

13.7.6 Motor- en fietsopleiding

13.7.7 Modelskool

13.7.8 Rekenaaropleiding (3 instansies)

KULTUREET, 14.1 Biblioteke

Witbank beskik oor 'n goed toegeruste hoofbiblioteek en twee takbiblioteke wat 'n inligtingsdiens aan die gemeenskap lewer. Die boekevoorraad dek 'n wye veld van onderwerpe en ontspanningsleesstof. Die gesamentlike voorraad van al die biblioteke is 35 635 munisipale boeke, 52 798 provinsiale boeke, 790 plate en 77 kunsafdrukke. Die biblioteek ontvang ook 22 tydskrifte en 7 koerante op 'n gereelde basis. Die hoofbiblioteek word deur die Provinsiale Biblioteekdiens as 'n standaard biblioteek gegradeer. Benewens boeke, plate, kunsafdrukke, tydskrifte en koerante, lewer die biblioteek ook 'n verskeidenheid ander ondersteuningsdienste, byvoorbeeld 'n reprografiese diens, 'n knipseldiens, 'n diens aan die ouerhuise en 'n goeie naslaan- en gemeenskapsinligtingsdiens. Die uitreikingsyfer van boeke vir die verskillende dienspunte vir die 1991/92-begrotingsjaar, was soos volg:

Hoofbiblioteek 168 736
Klipfontein 68 615
Clewier 9 447
Totaal 246 798

Museums

Geen formele museum bestaan tans in Witbank nie. 'n Tema vir 'n opelugmuseum is wel deur die Provinsiale Administrasie toegeken, naamlik "Mynbou en Nywerheid".

14.3 Kunsgalerye

Die behoefte aan 'n kunsgalery word tans bevredig deur van tyd tot tyd uitstallings in een van die lokale van die Kultuursentrum, aan te bied.

14.4 Stadskore

Witbank beskik tans oor 'n goed georganiseerde Stadskoor. Die Witbank Stadskoor, onder leiding van Marie Conradie, tree gereeld by verskeie sale en kerke op en beskik oor 'n groot en wye repertoire. Hierdie koor is ook by die Transvaalse Koorraad geaffilieer en neem jaarliks aan laasgenoemde Raad se koorfeeste asook dié van die Anton Hartman-koorfees deel. Die Witbank Stadskoor vier hierdie jaar, 1993, sy tiende bestaansjaar.

14.5 Toneelverenigings

Die Witbankse Afrikaanse Toneelspelersvereniging (WATS) is 'n amateur organisasie wat die afgelope 25 jaar gereeld met sukses aan die A.T.K.V. toneelkampetisies deelgeneem het. Iede van die Vereniging neem ook gereeld aan toneelaanbiedinge, met beroepspelers, van die Witbank Stadsteatervereniging deel.

14.6 Die Witbankse Kultuursentrum

Hierdie sentrum, enig in sy soort in die R.S.A., bestaan uit â\200\230n Banketsaal, Stadsaal, Teater en ander fasiliteite soos, repitisielokaal, klee-kamers, ruskamers, dienskambuise, en andere. Hierdie sentrum word deur â\200\230n maatskappy ingevolge artikel 21 van die Maatskappywet bedryf, (met ander woorde nie-winsgewend). Die uiters gesofistikeerde toerusting van die sentrum stel Witbank in staat om beroepsgeselskappe, waarby ingesluit, toneel, opera, musiek, en danse te ontvang. Bene-wens die besoekende geselskappe bied die Kultuur-sentrum ook beroepstoneel en poppekasaanbiedinge self aan en bedien sodoende die streek met die uitvoerende kunste.

Menige streekliggame soos die T.O.O.D. (Streek), V.O.5.P.O., Suid-Afrikaanse Mynbou en Metallurgie, en andere maak gereeld van die sentrum gebruik waartydens die gemeenskap van die streek bedien word.

Die Witbank Kultuursentrum is gevestig as â\200\230n kultuurtuiste vir die Oos-Transvaal.

14.7 Ander kunltwurinstellings

(@) S.O.T.S.K.V.

Die Suidoos-Transvaalse Skolekunsvereniging wat in Witbank gesetel is bied jaarliks â\200\230n awangryke kunsfees aan waartydens vokale, drama, danse, instrumentale, skryfkuns en beeldende kunste dissiplines aangebied word met deelname vanuit die streek.

(b)

72

Concordia musiekensemble

Hierdie plaaslike musiekensemble gee gereeld
kammermusiekuitvoerings in kerke en die Witbank
Kultuursentrum. Hierdie ensemble, onder
leiding van Marie Conradie, begelei sams ook
die Witbank Stadskoor in uitvoerings van
cantates en misse.

15,

73

ONTSPANNTING

Witbank beskik oor uitstekende sport- en ontspanningsgeriewe. Die Johann van Riebeeckstadion, wat die hoofkwartier van die Suid-Oos Transvaalse Rugby Unie huisves, is in Witbank geleë. :

Daar is 'n ontspanningsoord by Witbankdam, waar karavaanparke, oornagteriewe, 'n verskeidenheid ontspanningsfasiliteite en hengel- en bootgeriewe beskikbaar is.

15.1 Formele Ontspanning

Die volgende geriewe van goeie gehalte is by die Johann van Riebeeckstadion beskikbaar. Verskeie sportsoorte word bedien deur uitstekende fasiliteite met spreiligte:

- * 3 Rugbyvelde, paviljoene, saal asook hoofkantoor van Suid-Oos Transvaal Rugby unie.

- * 16 Tennisbane, klubhuis.

- * 1 Posduifklub en klubhuis.

- * 1 Sokkerveld, paviljoen, kleedkamer.

- * 2 Hokkievelde, klubhuis en fasiliteite.

- * 3 Krieketbane, klubhuis en fasiliteite.

- * 6 Korfbalbane, klubhuis en fasiliteite.

- * 4 Jukskeibane.

- * 2 Swembaddens en fasiliteite.

15.2 Informele Ontspanning

Rekreasieprogramme word op gereelde basis met klem op vakansies aangebied. Die Stadsraad beskik oor 3 personeellede wat hierdie funksie uitvoer:

Witbank Ontspanningsoord :

Fasiliteite is:

15.2.1 *1 x 9 putjie putt-putt-baan.

*2 Tennisbane.

*1 Waterglybaan.

*2 Swembaddens.

*1 Plaspoel.

*2 Speelparke.

*Miniatuur stoamtreintjies.

*Rolskaatsbaan.

*Groot skaakbord met speelstukke.

*3 dagbesoekers-terreine met braaiers
drinkwater en toiletgeriewe.

*2 bootinlaat-areas.

*3 Woonwaparke met ablusiegeriewe.

Munisipale swembad

1 Swembad

1 Speletjieskamer

Verkleegeriewe

Speelapparaat

Natuurreservaat

3 Voëluitkykpunte

1 Jeugkamp

2 Wandelroetes

Verskeidenheid wildsoorte

Wildbewaarder en personeel

Natuurlewevereniging.

15.3 Sportklubs

Die volgende Sportklubs is in Witbank gevestig:

*

*

*

*

Suid-Oos Skeidsregtersvereniging

Suid-Oos Transvaal Rugby Unie

Elektra Park Klub (Eskam)

Ferrametals Sportklub

Ferrametals Rugby Klub

Korrektiewe Dienste Klub

Highveld Klub

Douglas Sportklub

Highveld Perdry Vereniging

Highveld Motor Sport Club

Valskermklub

Gholffklub

Munisipale Sportklub

Witbank Klub

Moths Klub

Coaldust Roadrunners

Witbank Vliegklub

Witbank Hengelklub

Witbank Pistoolskietklub
Posduifklub

Witbank Krieketklub
Witbank Hokkieklub

LANDBOU

ê\200\230'n Tak van die Oos-Transvaalse KoSperasie is in Witbank geleê\202 en ê\200\231ê\200\230n abattoir wat die streek bedien word deur Abakor bedryf. Veeveilings vind gereeld l&ngs die abattoir plaas. (Sien asseblief punt 11.9).

Veeslagtingsyfers = 5 250 beeseenhede per maand (1 bees = 6 skape = 2 varke). Kanhym boerderye is ê\200\231'n belangrike produsent van vee wat hier vir slagting aangebied word.

In die oamgewing van die abattoir is daar ook ê\200\230n groothandel vleishandelaar.

Ander landboupprodukte is mielies, boontjies, sonneblomme en suiwel soos reeds vermeld by paragraaf 11.4.

MYNBOU

â\200\224_â\200\224

Die gebied is geweldig ryk aan delfstowwe. Steenkool is die belangrikste delfstof wat tans ontgin &n verwerk word. (Sien asseblief paragraaf 11.3).

18.

79

MINERAATONTGINNING EN -VERWERKING

(a)

(b)

(c)

(d)

Vanadium - Titaanhoudende ystererts.

Ystererts word in die Oos-Transvaalstreek ontgin en
'n groot verwerkingsaanleg naamlik Highveld Steel
and Vanadium Corporation, Ferrometals, Transalloys
en Rand Carbide is in Witbank geleë.

Konstruksiemateriaal

Sand, aggreëaat en klip word by verskeie groewe in
die gebied ontgin.

Steenmakerye

Vyf steenmakerye kom in die omgewing voor.

Minerale

Sink, kobalt, molybdenum en tin kom ook voor.

19. KOMMUNTKASTE/VERBINDINGE

19.1 Gereelde Imgdienste

Een privaat lugredery, Glen Air, is in Witbank by die vliegveld gevestig.

19.2 Padverbindings

Die volgende verkeersroetes kom voor :

a) die N4-deurpad vanaf Pretoria na Nelspruit

b) die N12-deurpad vanaf Johannesburg wat verder met die N4 na Nelspruit loop.

Sekondere paaie na Verena, Bethal, Hendrina en Delmas. 'n Goeie netwerk streekpaaie kom voor veral ten suide van die Witbank-Middelburggebied. Die dorp is geleë op die hoofroete na Maputo, Mosambiek.

19.3 Spoorverbindings

Die geëlektrifiseerde spoorlyn vanaf die PWV na Maputo loop deur Witbank, terwyl die Broodsnyersplaas/Richardsbaaispoorlyn se beginpunt by Witbank is.

19.4 Posdienste

Die S.A. Poskantoor Beperk se areaposkantoor,

waaronder 47 poskantore resorteer, vanaf Breyten tot Penge in die Laeveld, is in Witbank gevestig.

Gl i N &N D BN Oy i G AN GO ÂSE w E an A En Aam an am Wt

81

19.5 Telekommunikasiedienste

Telkom is â\200\230n vlak 1 kamersiÃle-kantoor, die grootste Telkom-opset in die HoÃ&veld/Laeveld-area beheergebied. Die kantoor bedien die lafiddrosdistribrik van Witbank. 5 Sentrales bedien 38 200 dienspunte.

20. TOERISME

20.1 Natuurreservaat

'n Goed ontwikkelde natuurreservaat vorm deel van die Witbankdam Ontspanningsoord. Die Natuurreservaat se oppervlakte is ongeveer 980 hektaar wat met wildamheining omhein is. Staproete is in die reservaat geleë.

Die volgende diere met getalle is in die reservaat gevestig:

19 Springbokke.
19 Zebras.

35 Blesbokke.

5 Rooihartbeeste.
4 Rooiribbokke.

4 Duikers.

5 Koedoes.

7 Elande.

8 Swart Wildebeeste.
12 Steenbokke.
Jakkalse.

Voëls

5 Volstruise
Ongeveer 130 voëlspesies.

Witbank Natuurreservaat bied ook die volgende fasiliteite vir dag- en oornagbesoekers, naamlik:

Opleidingsentrum

Kombuis

Ablusiegeriewe

Lesinglokaal

Slaapkwartiere (ongeveer 20 persone)

Kiepersolwandelpad: 4 kilameter

2 Uitkykpunte

2 Lapas vir piekniek-doeleindes

2 Toilette

Drinkwater is ook beskikbaar by die twee
piekniek-areas in die natuurreservaat.

Woonwaparke.

Moderne woonwageriewe is by die Ontspanningsoord
beskikbaar met swembad, glybaan en ander vermaak-
likheidsgeriewe.

25 Goed-toegeruste chalets

Woonwaparknammer 1

1 Ablusiebok (mans en dames) met strykgeriewe.

30 Staanplekke met kragpunte en drinkwater.

Woonwaparknammer 2

4 Ablusieblokke met was- en strykgeriewe.

164 Staanplekke met kragpunte, drinkwater en
braaiers (deel).

Woonwaparknammer 3

1 Ablusieblok (mans en dames).

50 Staanplekke met kragpunte en drinkwater.

Hengelgeriewe

Tentstaanplekke sonder kragpunte. Drinkwater
en ablusiegeriewe binne loopafstand.

20.3 Hotelle.

Een gelisensieerde hotel, wat oor â\200\230n driestergrade-
ring beskik, sowel as â\200\230n ongelisensieerde hotel,
kom in die dorp voor.

Inligtingsburoâ\200\231s.

â\200\230n Inligtingsburo word in samewerking met die
Witbank Kamer van Koophandel en Nywerhede bedryf.
Benewens inligting aangaande Witbank word ook
streeksinligting aan belangstellendes en toeriste
verstrek.

Skoue.

Die "Vat 5-fees" word jaarliks in die Ho&veldstreek
aangebied en het ten doel om welwillendheid en
onderlinge betrokkenheid te bevorder sowel as die
belange van entrepreneurs en die algemene publiek.

Die feesprogram wat Witbank aanbied strek oor drie dae en behels volledige programme ten opsigte van rekreasie, uitstallings en vermaaklikheid.

Kleinsake streekskou word jaarliks in Kultuursentrum gehou sowel as T.O.D. en ATKV/ATKB toneel, koor en ander kompetisies.

DIE HISTORTESE VERBINTENISSE, AANTAL BESTAANSJARE EN GEOGRAFIESE BELANGRIKHEID VAN DIE DORP

Die spoorlyn tussen Pretoria en Delagoabaai is* in 1894 voltooi. Dit het die ontginning van steenkool in die oamgewing van die huidige Witbank ekonamies gemaak en steenkoolmyne is in die gebied geopen.

Mnr. Jacob Taljaard was die eienaar van die plaas Leraatsfontein. Die plaas is aan mnr. S. Stanford verkoop, wat begin het am steenkool op die plaas te ontgin. Die naam "Witbank" is aan die plaas gegee, as gevolg van die aanwesigheid van â\200\230n dagsoom wit sandsteen.

Witbank het later nog drie verdere eienaars gehad, voordat die steenkoolmyn deur die Corner House-groep oorgeneem is. Die myn het destyds bekend gestaan as "Witbank Colliery".

Samuel Stanford het in 1903 â\200\230n gebou van sink en hout opgerig, wat as hotel en winkel gebruik is. Die gebou was noord van die myn. Vir nagmaaldienste het die boere van die amgewing â\200\230n skuur gebruik, wat ook deur Samuel Stanford opgerig is. â\200\230n Dorpie het am hierdie gebou ontstaan. In 1903 besluit Witbank Colliery om â\200\230n dorp te stig, naamlik die ocorspronklike Witbank dorpsgebied. Die myndorp was tot in 1906 onder die bestuur van Witbank Colliery.

Vanaf 1907 tot 1911 is 'n bank, slaghuis, bakkery en hospitaal in Witbank opgerig. In 1918 is die Stanfords winkel en die oorspronklike Carlton Hotel opgerig. Verskeie besighede, asook â\200\230n poskantoor en polisiepos was reeds op hierdie stadium in Witbank gevestig.

Witbank het aanvanklik stadig gegroei, hoofsaaklik as gevolg van 'n gebrek aan water en in 1914 word 'n dam in Klipfontein gebou. Die projek was egter nie baie geslaagd nie en 'n tekort aan water is ondervind tot in 1926, toe besluit is om 'n kragstasie op te rig en die Doornpoortdam gebou is.

In 1926 vestig Rand Carbide in Witbank, in 1938 S.A. Cyanamid, in 1948 Witbank Engineering, en in 1948 Dunn's Engineering.

Die Witbankdam word in 1954 voltooi en in 1972 word die damwal verhoog. 'n Hele reeks nywerhede vestig in Witbank waarvan die belangrikste ongetwyfeld Highveld Steel en Vanadium Corporation (1966) was. Sedertdien groei die dorp teen 'n vinnige tempo. In 1985 word die Blanke bevolking op ongeveer 43 000 gestel.

DIE BESTAAN VAN WEERMAGSEENHEDE

Die Witbank Kommando bedien die hele Witbank land-drosdistrik. Die kammando se verantwoordelikheid is onder andere om die nasionale sleutelpunte te beskerm en speel tans 'n belangrike rol ter ondersteuning van die S.A. Polisie.

23.

89

GIHJ]IIBI'I (EBE[MIKIE]DVANDIEIXB_P

Al die bekende kerke is in Witbank gevestig en verskeie

Christelike byeenkamste word op â\200\230n gereelde grondslag
aangebied.

â\200\230n Mohammedaanse-moskee en Hindoe-tempel is in die
IndiÃ©r woongebied, Pine Ridge, opgerig.

DIE MOONTLIRHETD VAN VERDERE GROET

Witbank is sodanig geleë dat dit â\200\231â\200\230n suigkrag kan uitoefen wat betref die wegtrek van aktiwiteite vanaf die PWV-gebied en ook kan dien as opvang wat betref migrante uit veral die Oos-Transvaal. Die gebied behoort dus te ontwikkel in â\200\230n belangrike stedelike kompleks wat vÃ©r genoeg vanaf die PWV-gebied geleÃ© is ten einde â\200\230n deel van die konsentrasie van aktiwiteite en bevolking in daardie gebied te absorbeer, maar aan die ander kant, ook naby genoeg am gemaklike interaksie tussen die twee gebiede te verseker. Die dorp sal dan ook kan dien as kernstad wat die bediening van die amliggende landelike gebied betref, en wat die â\200\234"verkeer" tussen inwoners van die landelike gebied en die PWV-gebied kan laat afplat as gevolg van die groter bemerkingsmoontlikhede wat betref produkte vanuit die streek, asook die verbetering in die voorsiening van verbruikersgoedere aan die ander kant.

Witbank het beslis die potensiaal en die vermoÃ© am bevolkingsgetalle en ekonomiese aktiwiteite te trek wat mettertyd met die groot metropole vergelykbaar sal wees. Die ligging van die gebied teencor die metropole aan die een kant en die landelike bedieningsgebied, asook die beskikbaarheid van grondstowwe, maak dit ideaal vir verdere ontwikkeling. Daar is reeds bewys dat die bevolkingsgetalle oor die afgelope aantal jare aansienlik gegroei het, en as die relatiewe lae werkloosheidsyfer in aanmerking geneem word, is dit â\200\230n aanduiding dat ekonomiese aktiwiteite ook dienoreenkomstig toegeneem het.

TOT WATTER MATE AAN WETTE, ORDONNANSIES EN ANDER
VOORSKRIFTE VOLDOEN WORD

Die Stadsraad van Witbank beskik tans oor 'n regsafdeling. Die byhou, nakoming en implementering van wette, ordinansies, regulasies en verordeninge word streng uitgevoer onder toesig van die regsafdeling. Professionele benadering tot regswork word gevolg en vooraf beplanning vir implementering en identifisering van probleem-areas vind gereeld plaas.

Die Stadsraad maak ook van verskillende prokureursfirmas gebruik na gelang van sy regskundige behoeftes.

BESKTKBAARHETD EN VERSPREIDING VAN INLIGTING :

Nuusitems en ander inligting word deur die raad se skakelbeampte voorberei vir verspreiding en gekeur' vir verspreiding aan die gekose media, naamlik televisie, radio, tydskrifte, nasionale pers, plaaslike pers en munisipale nuusbrief.

26.1 Televisie

Die teateraanbiedinge van die Stadsraad geniet wel publisiteit, maar as gevolg van die hoë kostes daaraan verbonde, kan dit ongelukkig nie as advertensie-medium gebruik word nie.

Nuuswaardighede ten opsigte van Witbank en omgewing is reeds by verskeie geleenthede op die onderskeie televisiekanale aangebied.

26.2 Radio

Die Streekradiostasie, Radio Jakaranda, saai gereeld nuusberigte ten opsigte van Witbank uit.

26.3 Tydskrifte

Witbank word wyd as toeristedorp deur middel van toeriste~tydskrifte geadverteer.

26.4 Dagblaaie

Twee weekblaaie, die Witbank Nuus en Highveld Advertiser, word in die gebied versprei.

Bylaes oor Witbank het reeds in verskeie nuusblaaie
verskyn.

DIE POSISTE TN NASIONALE HIERARGIE VAN DORPE EN STEDE
 BUIITE METROPOLITAANSE GEBIEDE SOOS VERVAT IN DIE N.F.O.,
 1975, SOOS VAN TYD TOT TYD HERSIEN

Ingevolge die Nasionale Fisiese Ontwikkelingsplan van 1975 was die Witbank/Middelburggebied as die enigste groeipool in Streek F aangewys. Daar is dus hiermee erkenning verleen aan die feit dat hierdie semi-metropolitaanse gebied reeds cor die fisiese en sosio-maatskaplike infrastruktuur beskik het am uit inherente krag te groei.

Dit vervul â\200\230n baie belangrike streekfunksie en bedien dorpe soos Marble Hall, Groblersdal, Dullstroom, Belfast, Machadadorp, Watervalboven, Hendrina en die talle myn- en kragstasiedorpies in die streek.

Sedert 1975 het die ontwikkeling wat in hierdie gebied plaasgevind het, onteenseglik bewys dat die aanwysing daarvan as enigste groeipool in Streek F korrek was. Dit is egter ook â\200\230n feit dat nywerheidsvestiging in die groeipool sedert die Goeie Hoopberaad in 1982 drasties afgeneem het weens die toekenning van desentralisasie-voordele aan die 58 N.O.P.â\200\231s.

Die ligging van die Groeipool in Verhouding tot die P.W.V.-gebied

Dit is geleâ\202¬ aan die oostelike grens van die P.W.V.-gebied en bereikbaar binne een uur per motor. Daar is dus â\200\230n onbeperkte moontlikheid van wisselwerking tussen die voorgestelde perifere ontwikkelingspunt en die P.W.V.â\200\224gebied. Nyweraars het maklike skakeling met mekaar terwyl aflewering van materiaal en vervaardigde goedere besonder koste-effektief en maklik is.

Die Richardsbaai-hawe

Hierdie hawe word tans hoofsaaklik vir die uitvoer van steenkool vanaf die Oos-Transvaal gebruik maar sal in die toekoms ook 'n gerieflike uitvoerhawe vir vervaardigde goedere wees. Daarby word baie van die ingevoerde goedere deur hierdie hawe na die Oos-Transvaal gekanaliseer.

Die Maputo-hawe

Alle aanduidings is dat ook hierdie hawe binnekort opgeknop en gemoderniseer sal word. Indien dit wel gebeur, sal dit 'n poort na die ooste skeep waardeur 'n groot deel van die Republiek se uitvoere versend kan word.

28.

96

WITBANK STREERABATTOIR

Witbank beskik oor 'n A-graad, klas 2-streekabattoir met 'n slagkapasiteit van 250 beeseenhede per dag. Ruim onderdak, meerdoelige kraalruimtes asook ruim verkoelingsgeriewe en verkoelde uitlaai-areas maak deel uit van die abattoir. Die abattoir bedien Witbank, Middelburg, Ogies, Balmoral en omgewing. (Sien asseblief paragrawe 11.9 en 16).

GRADERING

Groep 10 Stadsraad.

TOTALE BEVOLKING IN REGSGEBIED

(uitgesluit ander outoname plaaslike owerhede).

Inwoners

Die totale bewolking van die inwoners binne die munisipale gebied van Witbank word soos volg beraam:

Blankes 51 573

Kleurlinge 4 131

Asiate 3 728

INVLOEI VAN WERKERS

Die daaglikse invloed van werkers vind hoofsaaklik vanaf die aangrensende dorp, Kwaguga met 200\230n bevolking van

ongeveer 160 000 inwoners plaas.

MONISIPALE WAARDASIE

Grond R232 578 760

:__R826 282 800

TOTAAL tR1 058 861 560

tR106 090 300

:R117 506 018

tR223 536 318

98

BEDRYFSUTTGAWE (1991/1992)
R105 248 200
KAPTTAAL UTTGAWE (1991/1992)
R19 831 432
AANTAL ERWE (geproklameerd) (Alle Gebruike)
17 018.

AANTAL: NYWERHEDE

276 Benutte geproklameerde nywerheidserwe binne munisi-
pale gebied.

JAARLIKSE ELEKTRISITEITSVERBRUIK kiwh (1991/92)
333 807 589 kwh
JAARLIKSE TOTALE WATERVERBRUIK M1 (1991/92)

25 306 M1
REGERINGS EN/OF PROVINSIALE KANTORE

11.1 Die volgende regeringskantore, wat streekkantore
is, kam in Witbank voor, naamlik:

Departement van Binnelandse Sake

Departement van Mannekrag

Transvaalse Provinsiale Administrasie : Tak
Gemeenskapsontwikkeling

Departement van Mineraal en Energiesake

11.2 Die volgende regeringskantore, wat takkantore is, is in Witbank gevestig, naamlik:

Onderwys hulpsentrum

Departement Gesondheidsdienste en Welsyn
Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling

Departement van Onderwys en Opleiding
Ontvanger van Inkomste

Suid-Afrikaanse Bloedoortappingsdiens

LUGHAWENS

'n Goed toegeruste gelisensieerde vliegveld met 'n vliegklub en twee opleidingsinstellings bestaan.

Daar bestaan 'n vliegveld, 5 km buite Witbank geleë.

Oppervlakte 105 hektaar.

Twee aanloopbane. -

Teeraanloopbaan 1,25 km in lengte en 45 meter wyd geregistreer as grasaanloopbaan.

Grasaanloopbaan 1.5 km in lengte en 45 meter wyd. Vliegveld gelisensieër vir dagvlugte.

Een eindpuntgebou/beheertoring, word net naweke benut.

Aantal vlugte : 3686 per jaar.

Aantal passasiers : 1144 per jaar.

Aantal lugvaartuie gehuisves : 25 vliegtuie.

Een privaat lugredery, gevestig.

Vorm 'n belangrike deel van Witbank en omgewing se burgerlike beskermingsplan. Departement van Vervoerdienste het reeds 'n V.O.R. - baken by die lughawe opgerig.

Privaat koerierdiens.

SETEL S.D.R.

Die Ho&veldse Streeksdiensteraad is in Middelburg gevestig, maar Witbank lewer belangrike insette tot die funksionering van die SDR. Die stemkrag van Witbank bedra 30 % van die totale stemkrag.

ONDERWYSINRIGTINGS

14.1 Universiteit

Witbank beskik oor 'n satellietkampus van die Universiteit van Pretoria wat die hele Oos-Transvaal bedien.

Die Universiteit van Pretoria het op 2 Februarie 1989 die Sentrum vir na-uurse onderrig in Oos-Transvaal geopen met vakke wat aangebied was in die Studierigtings BA, B-ED en BCOM. Die studente-tal in 1989 was 307 studente, maar mettertyd het hierdie getal gegroei tot dat daar 416 studente geregistreer het in 1993. Sedert die opening van die sentrum is daar inderwaarheid ook al 112 grade

toegeken.

Die sentrum het alreeds baanbrekerswerk gedoen met die oog op die gebruik van die elektroniese kommunikasie-media om onderrig te hanteer. Eksperimente wat gedoen was waar onderrig vanuit Pretoria deur middel van telefoonverbinding na Witbank versend is, het 'n nuwe dimensie geopen vir toekomstige onderrigmodelle.

14.2 Technikon

Die dorp beskik oor 'n satellietkampus van die Technikon, Pretoria. Tans is daar 300 geregistreerde studente wat sewe kursusse volg.* Vir 1994 word verwag dat 1200 studente sal inskryf vir 14 voltydse kursusse.

Witbank beskik verder oor 'n satellietkampus van die Technikon Pretoria, asook 'n Tegniese Kollege en 'n Steenkoolmynopleidingskollege.

14.3 Kolleges

Daar is ook 'n Tegniese Kollege, met ongeveer 1200 geregistreeerde studente per trimester en ongeveer 40 kursusse. 'n Steenkoolmynopleidingskollege met 600 vakleerlinge en leerlingmyners word deur die mynmaatskappye rondom Witbank bedryf.

14.4 Hoërskole

Agt hoërskole met 'n totaal van ongeveer 5200 leerlinge, naamlik W.H. de Klerk, Witbank High, Hoër Tegniese Skool, Reyno Park, Patriot, Greendale, Hertzog en St. Thamas Aquinas is in Witbank gevestig.

14.5 Laerskole

Dertien laerskole, met 'n totaal van ongeveer 7000 leerlinge, naamlik Clewer, Delridge, Duvhapark, Klipfontein, Kragbron, Panorama, Reyno Rif, Robbert Carruthers, Taalfees, Tasbetpark, Witbank Laerskool, Witbank Indian School en St. Thomas Aquinas is in Witbank gevestig.

14.6 Kleuterskole

Tien kleuterskole, met ongeveer 1293 kleuters kom in Witbank voor:

SAVF Witbank Dagversorging

Carissa (Transvaal Onderwysdepartement)
Duvhapark

Haas Das Kleuterskool

Kiele Krankie (Transvaal Onderwysdepartement)
Klein Duimpie Kleuterskool

Kraaines Bewaarskool

Liewe Heksie Kleuter-Cum-Bewaarskool

Tiny Tots Nursery School

Saggeus Bewaarskool

Opleidingsentrums

Privaatsentrums vir ondermeer opleiding ten opsigte van rekenaars, sowel as 'n geletterdheidsentrum bestaan. Verskeie groot nywerhede rondom Witbank beskik oor eie opleidingsentrums. Die volgende opleiding word ook in Witbank gegee:

14.
14.
14.
14.
14.
14.
14.
14.

Geletterdheid

Nywerheid

Vliegopleiding
Valskermopleiding

Balletskool

Motor- en fietsopleiding
Modelskool

Rekenaaropleiding (3 instansies)

NN NN NN
0 9 0 U & W NN =

STREEKSUITSAATISTASIE TV

Geen.

STREEKSUITSAATISTASIE RADIO

Witbank val in die Radio Jakaranda uitsaaigebied.
NASTONALE VARSPRODURTEMARK

â\200\230n Nasionale Varsproduktemark is in Witbank gele&.
WEERMAG

Die Witbank Kommando bedien die hele Witbank Landdros-
distrik.

LUGMAGBASTS

Geen.

STADSTEATERS

Die Witbankse Kultuursentrum

Hierdie sentrum, enig in sy soort in die R.S.A.; bestaan uit Banketsaal, Stadsaal, Teater en ander fasiliteite soos, repitisielokaal, kleedkamers, ruskamers, dienskam-buise, en andere. Hierdie sentrum word deur maatskappy ingevolge Artikel 21 van die Maatskappywet, met ander woorde nie-winsgewend, bedryf. Die uiters gesofistikeerde toerusting van die sentrum stel Witbank in staat om beroepsgeselskappe, waarby ingesluit, toneel, opera, musiek, en danse te ontvang. Benewens die besoekende geselskappe bied die Kultuursentrum ook beroepstoneel en poppekas-aanbiedinge self aan en bedien sodoende die streek met die uitvoerende kunste.

Menige streekliggame soos die T.O.D. (Streek), V.O.5.P.O., Suid-Afrikaanse Mynbou en Metallurgie, en andere maak gereeld van die sentrum gebruik waartydens die gemeenskap van die streek bedien word.

Die Witbank Kultuursentrum is as kultuurtuiste vir die Oos-Transvaal gevestig.

SPORT STREEKSHOOFKWARTTIERE

Sportklubs

Die volgende Sportsoorte het provinsiale kantore in Witbank:

- * Suid-Oos Transvaal Rugby Unie
- * Hengel
- * Korfbal

Tennis

Muurbal

Krieket

Tafeltennis

Vlugbal

Pluimbal

Rolbal

Gholf

Hokkie

Veerpyltjies

Snoeker

Boogskiet

Toutrek

Padwedlope

Jukskei

Vryval (Valskerm)

PRIVAAT PROFESSIONELE DIENSTE

Verskeie spesialiste, algemene praktisyns, argitekte, ingenieurs, landmeters, stadsbeplanners, rekenmeesters, ensovoorts is in Witbank gevestig (sien faktore).

STREEKSHOSPITAAL

Die Witbankse Hospitaal is onlangs opgegradeer en uitgebrei deurdat nuwe teaters, â\200\230n kraameenheid, ongevalle en buitepasiÃ©nt-fasiliteite gebou is.

Die breâ\202¬ gemeenskap van Witbank, sowel as die aangrensende dorp, Kwaguga, word deur diÃ© hospitaal bedien. â\200\230n Helistop is opgerig ten einde voorsiening te maak vir die vinnige vervoer van erg-beseerde pasiÃ©nte.

'n Privaat hospitaal in die dorp beskik oor 100 beddens. â\200\230n Teringshospitaal met 100 beddens, is binne die munisipale gebied van Witbank deur SANTA gevestig.